

savas

Savon Vammaisasuntosäätiö

25 VUOTTA HYVÄÄ ASUMISTA JA ELÄMÄÄ

Vuosikirja
2014

www.savas.fi

Vuosikirjan

sisältö

Savas 2013 lyhyesti	2
---------------------------	---

Toimitusjohtajan katsaus

SAVAS 25 VUOTTA —

Työtä kehitysvammaisten ihmisten ja muiden erityisryhmien palvelujen parantamiseksi Savossa 3

Vuoden 2014 teemana itsemääräämisoikeus

Oman elämän päämieheksi voi oppia 4

Vierailijan kynästä

Itsemääräämisoikeus asumispalveluissa

Mitä on itsemääräämisoikeus?

– Ihmisoikeudet ja Suomen lainsäädäntö 6

Täyttä elämää!

Työhönvalmentajan tuella avotyötoimintaan

Kannattaa pitää kiinni unelmista ja haaveista! 8

Asiakkaat kertovat

Minulla on henkilökohtainen avustaja 9

Mikä mahdollistaa onnistuneen terveydenhuollon palvelupolun kehitysvammaiselle ihmiselle? 12

Säätiön palvelukodeista

Koti Rahkapuistossa vuodesta 1990 14

Asukkaina Lemmenmäellä vuodesta 1991 15

MAP – Minun asumisen polkuni	16
------------------------------------	----

Vuoden 2013 varrelta

MESSI – Minun elämäni suunnitelma 18

Vertaistuki kantaa ja kasvattaa 20

Kuulumisia toimintayksiköistä 21

Säätiön kulttuuri- ja vapaa-ajan työryhmien toimintaa 22

Asumispalvelua ja päivätoimintaa Savossa

Savon Vammaisasuntosäätiö (SAVAS)

on valtakunnallisesti merkittävä tukea tarvitsevien henkilöiden, lähinnä kehitysvammaisten ja autismin kirjon henkilöiden asumis- ja päivätoimintapalvelujen tuottaja ja palvelujen kehittäjä.

- Liikevaihto 2013 16,1 milj. euroa
- Asumispalveluissa eri palvelukodeissa asiakkaina 280 henkilöä, toimintakeskusten asiakasmäärä 75, tukiasuntoja 69
- Henkilökuntamäärä 231
- Arvot: asiakaslähtöisyys, avoimuus, oikeudenmukaisuus, yhteisöllisyys
- Visio: Alueensa arvostetuin kehitysvammaisten ja autististen henkilöiden asumis- ja päivätoimintapalvelujen osaja, tuottaja ja kehittäjä

Asiakkaiden yksilölliset tarpeet ohjaavat toimintaamme. Tuemme asiakkaita täysivaltaiseen ja arvokkaaseen elämään. Korostamme ihmisen omien voimavarojen ja vahvuuksien hyödyntämistä ja vastuuta omasta elämästään. Toimintamme peruspilareita ovat palvelujen hyvä laatu ja aktiivinen kehittäminen sekä henkilöstön korkea ammattitaito.

SAVAS 25 VUOTTA —

Työtä kehitysvammaisten ihmisten ja muiden erityisryhmien palvelujen parantamiseksi Savossa

Säätiörekisteriin 10.11.1989 merkityn Savon Vammaisasunto-säätiön hallituksen ensimmäinen kokous pidettiin 5.12.1989. Pöytäkirjan avauspykälään kirjattiin vanha kiinalainen mietelause ”Pitkäkin matka aloitetaan yhdellä askeleella”. Tämä kertoi säätiön perustajan, Vaalijalan kuntainliiton ja säätiön ensimmäisen hallituksen jäsenten vahvoista odotuksista uudelle toimijalle.

Aikaisemmat yritykset kehitysvammaisten ihmisten asumisolojen parantamiseksi valtion ja kuntien rahoituksella eivät olleet Savossa juuri edenneet.

Ensimmäinen askel oli jo rohkeasti otettu. Säätiön lukuun oli aloitettu ennen sen rekisteröintiä edeltävänä syksynä Rahkapuiston palvelukodin rakennustyöt Pieksämäellä. Myös seuraavasta, Kerimäelle tulevasta Lemmenmäen palvelukodista, oli jätetty rahoitushakemukset asuntohallitukselle ja Raha-automaattiyhdistykselle. Uusia askeleita otettiin samassa kokouksessa sisällyttämällä säätiön vuosien 1991–1994 rakentamishjelmaan Vaalijalan kuntainliiton kuntainliittosuunnitelmassa olleet asumis- ja päivätoimintayksiköt. Näillä päätöksillään säätiö lähti rohkeasti toteuttamaan kokouksen avaussanoihin kirjattua periaatetta: ”Vanha kaavamainen ajattelutapa ja byrokraattinen hallintokulttuuri ovat aikansa eläneitä. Myös taloudelliset realiteetit vaativat yhteiskunnallisilta toimilta kokonaan uudenlaista asennoitumista. Vanhoilla resepteillä leivotut eväät on kohta syöty”. Tämä neljännesvuosisata sitten heitetty haaste taitaa istua paremmin kuin hyvin myös tähän päivään.

Säätiön toiminnan aina tälle vuosikymmenelle jatkuneen voimakkaan kasvun takana on ollut muutakin kuin uutta ajattelua. Hyvällä ajoituksella on aina oma merkityksensä. 1990-luvun alun lamavuodet innostivat kuntia etsimään asukkaan kotikuntaan sijoitettavia asumisratkaisuja kalliiksi koetun laitoshoidon tilalle. Yleishyödyllisenä yhteisönä säätiö pystyi tarjoamaan hankkeilleen valmiin valtion asuntolainoihin ja Raha-automaattiyhdistyksen avustuksiin perustuvan rahoituspaketin. Säätiö sai myös Vaalijalalta myötäjaislahjana runsaasti luottamuspääomaa, joka helpotti säätiön ja kuntien yhteistyön käynnistämistä.

Tähänastiset 25 vuotta eivät ole olleet pelkkää uuden rakentamista. Olemme muokanneet jatkuvasti omaa tiekarttaamme vastaten parhaalla ja tehokkaalla tavalla säätiön ensimmäisiin sääntöihin kirjattuun säätiön tarkoitukseen, kehitysvammaisten asumis- ja päivätoimintaolojen edistämiseen Savossa. Ensimmäisten kevyttä tukea tarjonneiden asumisyksiköiden jälkeen aloitettiin 1992 asukkaalleen ympärivuorokautista tukea tarjoavien asumisyksiköiden rakentaminen. Perustajansa suojissa ensiaskeleitaan ottanut säätiö erkani emostaan vuoden 1997 alusta. Tehdyllä sääntömuutoksella Vaalijala luopui oikeudestaan määräysvallan

käyttöön säätiön hallituksen valinnassa. Säätiön ensimmäinen erillinen päivätoimintayksikkö perustettiin vuonna 1998. Ensimmäiset autistien asumis- ja päivätoimintayksiköt sekä mielenterveyskuntoutujille tarkoitetut asumisyksiköt aloittivat toimintansa 2000-luvun alussa. Erityisryhmien tukiasuntojen ostaminen vanhasta asutokannasta aloitettiin vuonna 2007.

Toiminnan laajeneminen ja asiakkaiden erilaiset tuen tarpeet ovat matkan varrella ohjanneet toiminnan kehittämistä. Esimerkkejä tästä ovat sertifioitu laatujärjestelmämme, laajaa arvostusta nauttiva säätiön kehittämistoiminta sekä säätiön osallistuminen kansallisella ja EU:n tasolla vammaisten yksilöllisten tarpeiden ja kansalaisoikeuksien toteutumisen turvaamiseen.

Asuntojen rakentamisessa on palattu 25 vuoden takaiseen lähtöruutuun. Kunnat, kuntayhtymät ja yleishyödylliset toimijat ovat nyt samalla lähtöviivalla jaettaessa yhteiskunnan tukea kehitysvammaisten ihmisten ja muiden erityisryhmien asuntojen rakentamiseen. Kankean ja käytännössä toimimattoman kilpailuttamisen menettelyn takia kunnille on tullut ostopalveluvaihtoehtoa houkuttelevammaksi tuottaa palveluja

itse tai ostaa niitä omilta kuntayhtymiltään. Säätiön perustaja Vaalijala on vienyt ripeästi eteenpäin omaa palvelukotiohjelmaansa. Myös Kuopion kaupunki on käynnistämässä mittavaa hankeohjelmaa. Sen tavoitteena on 40–50 uuden laitoshoidon korvaavan asunnon rakentaminen kuopiolaisille kehitysvammaisille ihmisille ja autisteille. Savon Vammaisasuntosäätiö on valmis antamaan

tukensa näille hankkeille omalla osaamisellaan palvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä.

Säätiön seuraavan 25-vuotistaipaleen alkua leimaa odotukset paljon kiitosta keränneen sote-ratkaisun käytännön vaikutuksista kehitysvammapalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Pahimmillaan kehitysvammaiset henkilöt ja muut pienet erityisryhmät nähdään yhtenä isona massana, kustannuseränä, jonka lakisääteiset oikeudet palveluihin yritetään täyttää kaavamaisilla ja hinnalla kilpailutetuilla palveluratkaisuilla. Parhaimmillaan se edistää palvelujen käyttäjien yksilölliset tarpeet ja toiveet huomioon ottavien innovatiivisten palvelumallien syntymistä ja juurtumista.

Säätiömme on näiden vuosien aikana parantanut ja kehittänyt Savon alueen erityisryhmien asumis- ja päivätoimintapalveluja vastaten asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin ja toiveisiin. Yhdessä kuntien ja muiden kumppaneiden kanssa hyvin tehty työ on antanut ja antaa tulevaisuudessakin meille vahvuutta tukea asiakkaidemme päämiehisyyttä ja täysivaltaista kansalaisuutta.

”Kaikki matkat kävellään askelten varassa” – kuten toisessa kiinalaisessa mietelauseessa sanotaan.

Toimitusjohtaja Jouko Hämäläinen

Oman elämän päämieheksi voi oppia

Make osallistui projektin päämieskoulutukseen puhevammaisten tulkin Satu Jämsénin tuella. Kuvassa vasemmalla projektipäällikkö Maarit Mykkänen.

Tuettu päätöksenteko mahdollistaa omannäköisen elämän

Tuettu päätöksenteko tarkoittaa sitä, että ihminen saa riittävästi yksilöllistä tukea tehdäkseen itsenäisiä, oman tahtonsa mukaisia päätöksiä. Se edistää ihmisoikeuksien toteutumista, koska se vahvistaa itsemääräämiseen kuuluvaa oikeutta tehdä omia valintoja. Riittämätön tuki taas estää ihmisen itsemääräämisoikeuden toteutumista.

Tuetusta päätöksenteosta hyötyvät monet sellaiset ihmiset, joille itsenäinen päätöksenteko on haasteellista. Tietoa päätöksentekoon liittyvistä asioista tarvitsevat myös tukea saavan henkilön lähi-henkilöt sekä palveluja tarjoavat tahot. On tärkeää, että tukea tarvitsevan henkilön läheiset ja asumisyksikön työntekijät hyväksyvät henkilön kehittymisen ja kannustavat häntä kehittymään.

Päätöksenteossa tukeva henkilö ei tee päätöksiä tuettavan puolesta vaan antaa hänelle juuri sopivan yksilöllisen tuen. Keskeistä tukemisessa on, että tukea saavan asiakkaan omat voimavarat ja piilevät kyvyt saadaan käyttöön. Asiakkaiden päätöksiä tulee kunnioittaa arjisissa tilanteissa: Missä ja milloin asiat tapahtuvat? Miten asiat tapahtuvat? Millä nopeudella asiat tehdään?

Vaikeimmin vammaiset ihmiset eivät aina osaa pyytää tai vaatia itselleen tärkeitä asioita. Heillä ei useinkaan ole erilaisista asioista riittävästi kokemuksia, jotta he tietäisivät, mitä vaihtoehtoja on tarjolla. Keskeistä on tunnistaa niitä tapoja ja keinoja, joilla voidaan laajentaa kokemusmaailmaa niin, että ihminen tulee tietoiseksi erilaisista vaihtoehdoista.

Tuetussa päätöksenteossa asiakasta kuunnellaan aidosti

Asiakastilanteessa lähdetään liikkeelle perusasioista. Kuka asiakas on? Miten hän asuu? Keitä ihmisiä hänen elämänsä kuuluu? Millaiset asiat ovat hänelle tärkeitä? Mitä hän haluaa tehdä, kokeilla tai oppia?

Yhteisissä kohtaamisissa selvitetään, millaisista asioista asiakas on kiinnostunut ja mitä hän omilla keinoillaan tuo esiin. Asiakkaan omien vuorovaikutusaloitteiden huomioiminen, eleiden ja reaktioiden seuraaminen on tärkeää. Asiakkaan on saatava kokea, että tukihenkilö on aidosti läsnä ja aidosti kiinnostunut, että hänen asiansa ovat tärkeitä, eikä hänen tarpeitaan ja toiveitaan arvoteta tai arvostella.

Myös luottamuksen rakentaminen on tärkeää, koska toista ihmistä ei voi tukea ilman keskinäistä luottamusta. Asiakkaalle etsitään sopivia vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä, joilla tuetaan sekä ajattelua että itsensä ilmaisemista.

Tarvitaan rohkaisua

Pelkkä tiedon saaminen asiakkaan elämänpiiristä ei riitä. Tarvitaan paljon asiakkaan rohkaisemista ja tukemista osallisuuteen. Mielipiteen ilmaisemista sekä valintojen ja päätösten tekemistä voi harjoitella erilaisten menetelmien avulla. Asiakkaalle tulee kertoa mitä erilaiset vaihtoehdot tarkoittavat. Mitä etuja ja haittoja niillä on? Mitä vaikutuksia niillä on omaan elämään? Tällä tavalla tehdään vaikeita, monitasoisia asioita ymmärrettäviksi. Myös erilaisten asioiden arvioimista ja eriävän mielipiteen esittämistä voi harjoitella. On tärkeää opetella ottamaan vastuuta omista valinnoista. Siksi tukea tarvitaan myös päätöksenteon jälkeen. Lisäksi on oltava mahdollisuus kokemusten ja muistojen jakamiseen jonkun toisen ihmisen kanssa.

Ihmiset oppivat myös virheistä ja vääristä valinnoista. Oppiminen edellyttää, että henkilö saa tukea virheidensä ja väärin valintojensa käsittelymiseen ilman että häntä syyllistetään tai hänen tekemiään virheitä korostetaan. On saatava uusi mahdollisuus yrittää.

Meillä kaikilla on halu ilmaista itseämme ja olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Tätä halua hyödynnetään tuetun päätöksenteon prosessissa. Tarvitaan jokin keino, jolla ihminen voi ilmaista itseään. Tarvitaan pieniä ja suuria osoituksia siitä, että omilla valinnoilla ja päätöksillä on vaikutusta omaan elämään. Kokemusten lisääntymisen ja riittävän tuen avulla asiakkaalle syntyy käsitys omista mahdollisuuksista ja kyvyistä. Myös lähi-ihmiset voivat nähdä asiakkaan kyvyt ja mahdollisuudet paremmin. Hänen itsenäisyyteensä ja itsemääräämisoikeutensa aletaan kiinnittää aiempaa enemmän huomiota.

Ennakko-oletukset haittaavat tuetun päätöksenteon hyödyntämistä

Ennakko-oletuksia, ettei vammaisella ihmisellä ole riittävästi kykyä päätöksentekoon omassa elämässään, on sekä asumisyksiköiden työntekijöillä että vammaisten ihmisten läheisillä. Ne ylläpitävät ja lisäävät vammaisten ihmisten epävarmuutta ja vähentävät heidän luottamustaan omaan osaamiseensa. Tämä puolestaan vaikuttaa motivaatioon ja aloitteellisuuteen, sinnikkyyteen ilmaista tarpeita ja toiveita sekä yrityksiin kommunikoida omilla keinoillaan.

Vammaisten ihmisten mahdollisuuksia tehdä päätöksiä heikentävät sellaiset arvot, tottumukset ja työskentelytavat kuten välinpitämättömyys, toiveiden vähättely, alentuva suhtautuminen, liiallinen puolesta päättäminen ja tekeminen tai liiallinen johdattelu. Myös tiedon puute tai kielteinen asenne itsemääräämisoikeutta kohtaan voivat heikentää heidän

mahdollisuuksiaan. Joskus toiset ihmiset luulevat tietävänsä parhaiten, mitä vammaisen henkilö tarvitsee ja toivoo. Silloin he voivat omalla suhtautumisellaan ja käyttäytymisellään tahtomattaan tukea vammaisen ihmisen passiivisuutta. Oritu passiivisuus ja eläminen ympäristössä,

Omien päätösten ja toiveiden toteuttaminen voi alkaa pienestä ja edetä suuriin asioihin.

joka ei tue kommunikaation ja vuorovaikutuksen kehittymistä ja sosiaalista aktiivisuutta, voi johtaa itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden kaventumiseen.

Asumisyksiköiden työntekijät pelkäävät usein asiakkaan tulkittamisesta. Tulkittamisessa on risksä, mutta se voi luoda myös uusia mahdollisuuksia. Työntekijöiden on toimittava eettisesti, jotta tulkittamisesta ei tule vallankäytön keinoa. Asiakasta on kuultava aidosti ja tulkittaminen on aina tehtävä yhdessä hänen kanssaan. Tarvitaan jonkinlainen kommunikaatiokeino ja työntekijä, joka asettuu vuorovaikutustilanteeseen asiakkaan rinnalle. Usein asumisyksikön työntekijät toivovat ja odottavat käytännön neuvoja kommunikaation ja tuetun päätöksenteon kehittämiseksi. Asumisyksikön esimies on keskeisessä asemassa uusien toimintatapojen käyttöön ottamisessa ja juurtumisessa: kuinka hän antaa arvoa uusille toimintatavoille ja tekee niitä näkyväksi.

Myös läheisten asennoituminen on keskeistä

Tuetun päätöksenteon onnistuminen edellyttää myös läheisten ajattelutavan muutosta. Vanhempien voi olla vaikea ymmärtää, että heidän lapsilleen ovat merkityksellisiä erilaiset asiat kuin heille itselleen. Vammaisella perheenjäsenellä on oikeus itsenäistymiseen ja omaan elämään poissa vanhempien vaikutuspiiristä. Yhteiset keskustelut vanhempien kanssa ja vanhempien keskinäinen vertaistuki auttavat heitä hyväksymään aikuisten lastensa itsemääräämisoikeuden ja tukemaan sitä.

Läheiset sanovat joskus, että uusien kommunikaatiokeinojen etsiminen ei ole tarpeen. Riittää, että tutut lähi-ihmiset ymmärtävät, mitä vammaisen henkilö tarkoittaa. Läheisten ajatukset voivat lähteä uuteen suuntaan, kun heille kerrotaan tarinoita siitä, miten hyvä vaikutus vaihtoehtoisilla kommunikaatiomenetelmillä ja tuetulla päätöksenteolla on asukkaan elämän laatuun.

Tarpeista ja toiveista toteutukseen

Kaikilla ihmisillä on toiveita ja unelmia. Osa niistä on sellaisia, joiden voi olla hyvin vaikea toteutua. Silti unelmat ovat tärkeitä ja opettavat meitä tuntemaan itseämme paremmin. Samoin on erityistä tukea tarvitsevilla asiakkailla.

Tukihenkilön tehtävänä on tukea asiakkaan tarpeiden ja toiveiden toteutumista. Asiakkaan kanssa voi miettiä, mitkä toiveet voisivat toteutua tämänhetkisessä elämäntilanteessa ja mitkä ehkä myöhemmin. Keskeistä on löytää menetelmiä, joiden avulla asiakas voi olla osallisena oman elämänsä suunnittelussa ja toiveiden toteuttamisessa.

Omien päätösten ja toiveiden toteuttaminen voi alkaa pienestä ja edetä suuriin asioihin. Joku saa ilmaista oman tahdonsa vaateostoksilla. Joku toinen saa tuen avulla kerrottua mielipiteensä palvelusuunnitelmapalaverissaan. Kolmas henkilö saa henkilökohtaisen avustajan kommunikointiongelmastaan huolimatta, koska hän pystyy kertomaan toiveensa riittävän tuen ja vaihtoehtoisten kommunikaatiomenetelmien avulla. Neljäs henkilö tekee uuden asumispäätöksen internetin, tutustumiskäyntien, yksilökeskeisen elämänsuunnittelun sekä tukihenkilön avulla. Itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden on mahdollista toteutua tuetun päätöksenteon kautta.

*projektipäällikkö Maarit Mykkänen ja projektiohjaaja Virpi Puikkonen
Tuetusti päätöksentekoon -projekti*

Savon Vammaisasuntosäätiön

Tuetusti päätöksentekoon -projektin

tavoitteena on edistää tuetun päätöksenteon toteutumista sekä levittää ja juurruttaa tietoa tuetun päätöksenteon keinoista ja kommunikaatiomenetelmistä. Päämääränä on, että vammaisen henkilö itse tekee oman elämänsä päätökset.

Lisätietoja Tuetusti päätöksentekoon -projektista:
www.savas.fi/tuetusti_paatoksentekoon/

MITÄ ON ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS?

– Ihmisoikeudet ja Suomen lainsäädäntö

Itsemääräämisoikeus on monimutkainen juttu. Toisaalta se on keskeinen tekijä ihmisoikeuksien toteutumisessa. Toisaalta taas sitä ei ole määritelty tyhjentävästi Suomen lainsäädännössä eikä kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Mistä siis puhumme, kun puhumme itsemääräämisoikeudesta?

Itsemääräämisoikeus tarkoittaa pohjimmiltaan ihmisen oikeutta tehdä itse valintoja ja päätöksiä omassa elämässään. Se lähtee jokaisen oikeudesta yhdenvertaisuuteen, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Nämä oikeudet ovat Suomen perustuslaissa ja ne toistuvat Suomea sitovissa ihmisoikeussopimuksissa. Yhdenvertaisuudesta lain edessä seuraa, että jokaisella on oikeus tulla tunnustetuksi henkilönä lain edessä ja tehdä oikeustoimia. Käytännössä henkilön on voitava päättää omista asioistaan itse tai tuettuna tai vähintään niin, että henkilön mielipide selvitetään kaikin käytettävissä olevin keinoin. Kenenkään vapautta ei saa riistää mielivaltaisesti eikä vapaudenriiston perusteena saa olla vammaisuus tai sairaus. Kenenkään fyysistä tai psyykkistä koskemattomuutta ei saa loukata ja jokaista ihmistä on kohdeltava kunnioittavasti.

Myös muilla ihmis- ja perusoikeuksilla on itsemääräämisoikeuteen liittyviä ulottuvuuksia. Oikeus yksityisyyteen takaa jokaiselle oikeuden päättää itse yksityiselämästään. Liikkumisvapaus antaa jokaiselle oikeuden päättää itse siitä, missä asuu ja missä liikkuu. Oikeus osallisuuteen velvoittaa valtiot järjestämään yhteiskunnan toiminnot niin, että kaikki voivat yhdenvertaisesti osallistua yhteiskuntaan ja vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon.

Tällä hetkellä Suomessa on voimassa kaksi lakia, joissa niiden soveltamisalojen osalta määritellään itsemääräämisoikeus. Sekä laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista että laissa potilaan asemasta ja oikeuksista on säännökset, joissa veloitetaan sosiaalihuollon ja sairaanhoidon järjestäjät kunnioittamaan asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta ja tarvittaessa selvittämään heidän tahtoaan. Muussakin lainsäädännössä itsemääräämisoikeudesta on mainintoja.

Suomi on allekirjoittanut YK:n vammaisten ihmisoikeussopimuksen vuonna 2007. Sopimusta ei ole vielä saatettu virallisesti Suomessa voimaan, mutta sen voimaansaattamiseen tähtäävä työryhmämietintö on tätä kirjoitettaessa lausuntokierroksella. Sopimus asettaa Suomelle varsin tiukan velvollisuuden kohdella vammaisia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Itsemääräämisoikeuden kannalta tämä merkitsee mm. sitä, että vammaisuus ei saa olla enää missään olosuhteissa vapaudenriiston syytä. Myös muunlaisten ihmisoikeuksia rajoittavien toimien – kuten omaisuuden poisottamisen tai yksityisyyden rajoittamisen – oikeellisuutta on pohdittava entistä tarkemmin.

Ihmisoikeuksien rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa säädetään tällä hetkellä vain hyvin väljästi kehitys-

vammaisten erityishuollosta annetussa laissa. Mielenterveyslaissa ja lastensuojelulaissa puolestaan on paljon tarkemmat säännökset oikeuksien rajoittamisesta.

Tätä kirjoitettaessa sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee lakia itsemääräämisoikeudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sen on tarkoitus toisaalta edistää itsemääräämisoikeuden toteutumista ja toisaalta säätää tarkkarajaisesti rajoitustoimista.

VIA-projektin työstä

Kynnys ry käynnisti vuonna 2011 yhdessä muutaman muun vammaisjärjestön kanssa Vammaisten ihmisoikeudet asumisessa -projektin. Projektin tarkoituksena on kartoittaa ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista vammaisten asumisyksiköissä.

Projektin pääasiallisena toimintatapana ovat ihmisoikeuskartoitukset. Kartoitusryhmä, johon kuuluu kartoituksesta riippuen yksi tai useampia vertaisasiantuntijoita, lakimiehiä ja muita asiantuntijoita sekä kirjureita, viettää päivän tai pari kartoitettavassa yksikössä. Siellä ryhmä haastattelee mahdollisimman monta yksikön asukasta ja henkilökunnan jäsentä ja havainnoi yksikköä. Haastattelut tehdään VIA-projektin puitteissa laaditun kriteeristön ja haastattelulomakkeiston pohjalta. Ne ovat laajoja, sillä projektissa haastatellaan ihmisoikeuksien toteutumista hyvinkin konkreettisten ja arkipäiväisten asioiden ja kokemusten kautta.

Kartoituskäynnin jälkeen VIA-projektin työntekijät laativat palautteen, jossa käsitellään haastatteluissa ja havainnoinnissa selvimmin esille nousseita asioita. Palautteisiin pyritään kirjaamaan sekä positiivisia että kehitettäviä asioita. Selvää on, että positiivisten ja kehitettävien asioiden suhde vaihtelee yksiköstä toiseen. Palaute toimitetaan yksikölle, joka voi käyttää sitä haluamallaan tavalla toiminnan kehittämiseksi tai omavalvonnan tukena. Palaute laaditaan niin, etteivät yksittäisten henkilöiden vastaukset ole tunnistettavissa. Projekti ei myöskään ilman yksikön tai henkilön nimenomaista lupaa kerro tunnistettavassa muodossa yksiköstä saatuja tietoja eteenpäin.

Tammikuussa 2014 VIA-projekti julkaisi Vammaisten asumisen ihmisoikeuskäsikirjan, joka on netissä ja vapaasti kaikkien käytettävissä (www.vike.fi/via). Siellä on luetussa projektin aikana kehitetty ihmisoikeuskriteeristö sekä artikkeleja, haastatteluja ja muuta tietoa vammaisten ihmisoikeuksien toteutumisesta asumisessa.

Ihmisoikeuksien toteutuminen vammaisten asumisyksiköissä

VIA-projektin kartoitusten tekeminen on ollut hyvin opettavaista. En voi väittää, että tietäisin läheskään kaikkea vammaisten asumisyksiköiden todellisuudesta. Minulle on kuitenkin kirkastunut monia asioita. Yksi niistä on se, että yksiköt eroavat toisistaan monella tapaa, mutta usein juuri itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen osalta. Erot voivat olla hyvinkin suuria. Niissä yksiköissä, joissa itsemääräämisoikeutta pyritään aktiivisesti toteuttamaan, on tehty valtavasti työtä asian eteen. Itsemääräämisoikeus ja muut ihmis-oikeudet eivät toteudu itsestään.

Ihmisoikeuksien toteutuminen ja erityisesti itsemääräämisoikeuden toteutuminen edellyttävät, että ihmisellä on valta tehdä valintoja. Valinnat voivat olla äkkiä ajatellen pieniä, kuten se, mitä ihminen syö aamiaiseksi, mitä pukee päälleen ja mitä harrastaa. Näistäkin pienistä asioista tulee nopeasti suuria asioita, jos niistä ei itse saa päättää. Tai valinnat voivat olla jo lähtökohtaisesti suuria, kuten sen valitseminen, missä ja kenen kanssa asuu tai ketä äänestää vaaleissa ja saako ylipäätään päättää, äänestääkö vai ei.

Vammaisten asumisyksiköissä on kärjistäen kolme perustavanlaatuista riskitekijää, mitä tulee itsemääräämiseen ja valintojen tekemiseen. Ensinnäkin niissä asuu ihmisiä, jotka ovat enemmän tai vähemmän riippuvaisia toisen ihmisen avusta. Toiseksi yksiköissä asutaan yleensä ryhmämuotoisesti, mutta asukkaat eivät ole itse valinneet ryhmää tai sen jäseniä. Kolmanneksi asumisyksiköiden elämänrytmi ja toiminnot määräytyvät usein organisaatiolähtöisesti, ei asukkaiden tarpeista lähtien. Syntyy laitospaisia rutiineja, joista poikkeaminen on vaikeaa tai mahdotonta.

Riippuvaisuus toisen avusta aiheuttaa sen, että vammaisten asukkaiden itsemääräämisoikeuden esteenä voi olla avun puute tai vääränlainen apu. Asukas tarvitsee kenties fyysistä apua päästäkseen sängystä ylös, laittaakseen aamupalaa, pukeakseen päälle, lähteäkseen liikkeelle. Jos hän ei saa riittävästi apua, hän ei voi valita, milloin nousee, mitä aamupalaa syö ja milloin, koska pukeutuu ja lähtee liikkeelle. Samoin käy silloin, jos apua on objektiivisesti ajatellen riittävästi niin, että kaikki jokapäiväiset pakolliset toimet tulevat hoidetuiksi, mutta se ei ajoitu asukkaan yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden mukaan eikä mahdollista joustoa tai sellaista tekemistä, joka ei ole välttämätöntä jokapäiväisen selviytymisen kannalta.

Asukas voi olla myös ymmärryksen, aloitekyvyn tai kommunikaation rajoitteiden takia tai muista syistä riippuvainen siitä, että hänelle selitetään asioita, tuodaan vaihtoehtoja, annetaan aikaa ja keinoja kommunikaatioon ja häntä tuetaan ja tarvittaessa ohjataan päivittäisissä toimissa ja valintojen tekemisessä. Jos asukas ei saa riittävästi tukea, hänelle kyllä annetaan ruokaa ja hänelle autetaan vaatteet päälle ja järjestetään varmasti jotakin toimintaakin. Itsemääräämisoikeus tai yksilöllisten valintojen tekeminen jäävät kuitenkin vähälle.

Olennaista riittävän avun osalta asumisyksiköissä ei ole pelkästään henkilökunnan määrä. On myös tärkeää, että henkilökunta on sillä tavalla koulutettua, että se tiedostaa asukkaiden oikeuden päättää omista asioistaan, tarvittaessa vahvastikin tuettuna tai avustettuna. Lisäksi yksikössä olisi oltava riittävä motivaatio etsiä sopivia keinoja asukkaiden itsemääräämisoikeuden ja ylipäätään ihmisoikeuksien toteuttamiseksi. Esimerkiksi oikean ja toimivan kommunikaatiokeinoon löytäminen ei aina ole helppoa, mutta se on ehdot-

toman tärkeää. Samaten mahdollisen haastavan käyttäytymisen syiden etsiminen on välttämätöntä, jotta mahdolliset rajoitustoimet voidaan jättää minimiin tai poistaa kokonaan.

Ryhmässä tekeminen vaikeuttaa entisestään itsemääräämisoikeuden toteutumista. Jos henkilökuntaa on kerta kaikkiaan liian vähän, ei ole mahdollista toteuttaa asukkaiden yksilöllisiä toimia. Esimerkiksi kehitysvammaisten ryhmäkodeissa toimitaan usein ryhmässä, koska työntekijöitä ei ole niin paljon, että he voisivat yksilöllisesti auttaa asukkaita toteuttamaan omia valintojaan. Onneksi joissakin yksiköissä on alettu systemaattisesti hakea henkilökohtaista apua asukkaille. Näin ainakin vapaa-ajalla asukkaat voivat toimia omien valintojensa mukaan.

Yhteiset retket ja muu toiminta ovat varmasti monien asukkaiden mielestä mukaviakin, mutta on tilastollisesti mahdollista, että ne vastaisivat kaikkien toiveita ja valintoja. Kaikki eivät halua tehdä samoja asioita. Lisäksi monet ihmiset haluaisivat enemmän yksityisyyttä kuin ryhmämuotoisessa asumisessa on mahdollista saada. Voi olla ahdistavaa jakaa koti lähtökohtaisesti vieraiden ihmisten kanssa. Jokaisella on oikeus päättää itse asuinpaikastaan ja asuinmuodostaan yhdenvertaisesti muiden ihmisten kanssa. Vammaisten kohdalla tämä oikeus ei useinkaan toteudu.

Tiukat rutiinit luovat laitosmaista tunnelmaa. Ne ovat usein sidoksissa riittämättömään tai laitospaisesti suuntautuneeseen henkilökuntaan. Työvuorot suunnitellaan niin, että ylhäältä päin päätetty vuorokausirytmitys säilyy. Aamulla kaikki heräävät suunnilleen samaan aikaan, jotta aamuvuorossa olevat työntekijät voivat hoitaa asukkaiden aamutoimet yhteen menoon. Ruokailu tapahtuu yhteisessä ruokailutilassa tiettyyn aikaan. Illalla nukkumaan mennään esimerkiksi yhdeksään mennessä, koska sen jälkeen vuorossa on enää yksi yökkö. Suihkussa käydään ennalta määrättyinä suihkupäivinä.

Rutiinit helpottavat varmasti henkilökunnan työtä, jos ajatellaan fyysistä kuormittavuutta. Rutiinit voivat myös olla joillekin asukkaille hyvinkin tärkeitä. Organisaatiolähtöiset tiukat rutiinit kuitenkin syövät asukkaiden itsemääräämisoikeuden minimiin. Jos ihminen ei voi päättää edes siitä, milloin hän menee suihkuun tai nukkumaan, eikä voi halutessaan nappata iltateriaa mukaansa ja syödä omassa asunnossaan television äärellä, ei hänellä voi sanoa olevan paljoakaan sananvaltaa omassa elämässään.

Vammaisten asumisyksiköiden asukkailla on periaatteessa samat oikeudet kuin meillä muillakin. Sen varmistaminen, toteutuuko esimerkiksi valinnanvapaus käytännössä samalla tavalla kuin muilla, on helppoa. Pieni ajatusleikki riittää. Miten suhtautuisit, jos sinut määrättäisiin jakamaan olohuone, keittiö, ateriatilat ja televisio ventovieraiden ihmisten kanssa kaupungissa, johon sinulla ei ole mitään siteitä? Aivan. Entä siihen, jos sinun puolestasi valitaan, mitä syöt tai juot ja mihin aikaan menet sänkyyn? Juuri niin.

Uskallan väittää, että aito vammaisten itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen parantaa paitsi vammaisten asukkaiden, myös henkilökunnan elämänlaatua asumisyksiköissä. Ainakin VIA-projektin kartoitusten perusteella vaikuttaa siltä, että niissä yksiköissä, joissa asukkaita kuunnellaan ja heidän valinnanvapauttaan kunnioitetaan, myös henkilökunta voi hyvin. Heillä on ilman muuta enemmän haasteita työssään kuin niillä, jotka toimivat laitospaisemmissa yksiköissä. Mutta eivät haasteet ole pahasta. Ne ovat mahdollisuuksia löytää ratkaisuja ja aivan uudenlaisia ulottuvuuksia.

”Kannattaa pitää kiinni unelmista ja haaveista!”

Työelämän päämies -projektiin otettiin yhteyttä syksyllä 2011 Nikulanmäen kuntoutumiskylästä. Heidän asiakkaansa Katri Perälä oli kiinnostunut lähtemään projektiin mukaan. Katri oli sairastunut skitsofreniaan joitakin vuosia aiemmin datanomiopintojen aikana. Opinnot jäivät kesken ja Katri muutti mielen-terveyskuntoutujien tuettuun asumisyksikköön. Projektiin tullessaan Katri opiskeli viimeistä vuotta kotitalousyrittäjäksi erityisammattioppilaitoksessa. Toiveena oli löytää työhönvalmentajan avulla koulutusta vastaava työpaikka valmistumisen jälkeen.

Yksilöllinen elämän suunnittelu aloitettiin yhdessä työhönvalmentajan kanssa. Katrin unelmana oli omaan asuntoon muuttaminen yhdessä poikaystävän kanssa, mieluisa työ ja riittävä toimeentulo. Hän haaveili omien tavaroiden ostamisesta ja kielten opiskelusta. Alkuvaiheessa uusien ihmisten tapaaminen ja liikkuminen Nikulanmäen ulkopuolella jännittivät Katriä. Työtaitoja hänellä oli kuitenkin runsaasti ja motivaatio päästä töihin suuri. Katri toivoi rauhallista työympäristöä ja mieluisia työtehtäviä kuten astiahuolto, paikkojen siistiminen ja leipominen.

Katrin toimeentulona on eläke, joten hänellä ei ollut mahdollisuutta Te-palveluiden työkokeiluun. Työhönvalmentaja selvitti avotyötoiminnan mahdollisuutta Psykiatrian poliklinikan osastonhoitajan kanssa. Avotyötoimintaa on aiemmin käytetty lähinnä kehitysvammahuollossa. Psykiatrian poliklinikalta näytettiin vihreää valoa avotyötoiminnalle ja niin tartuttiin tuumasta toimeen.

Työhönvalmentajan kanssa Katri tutustui Pieksämäen kaupungin ruokapalveluihin ja päiväkodin sekä vanhusten palvelukodin keittiöön. Katri sai valita avotyötoimintapaikaksi vaihtoehdoista mieluisimman. Eniten Katri mieltyi vanhusten palvelukoti Kerttulaan ja sen lämpimään vastaanottoon. Apukäsille olikin Kerttulassa todellinen tarve.

Huhtikuussa 2012 Katri aloitti avotyötoiminnan Kerttulan palvelukodilla kolmen kuukauden mittaisella sopimuksella. Työhönvalmentaja oli ohjaamassa työpaikalla ensimmäiset kaksi viikkoa valmentaen Katriä sekä tehden kirjalliset ohjeet työtehtävistä. Ohjauksen jälkeen Katri selviytyi tehtävistään itsenäisesti, turvautuen ohjeisiin tarvittaessa. Kuusituntiset työpäivät painoutuivat astiahuoltoon sekä ruokien jakamisessa avustamiseen.

Valmennusjakson jälkeen työhönvalmentaja vieraili Kerttulassa noin kerran viikossa, pidentäen tapaamisväliä pikkuhiljaa. Työkaverit kertoivat avoimesti olevansa tyytyväisiä Katrin työpanokseen. Katrin virkeästä ja positiivisesta olemuksesta näki, että hän viihtyi työssään. Katri teki työt tunnollisesti ja huolellisesti, huolehtien asiakkaista ja kunnioittaen heitä.

Ensimmäisen kolmen kuukauden jälkeen sekä Katri että työnantaja olivat tyytyväisiä ja halukkaita jatkamaan sopimus-

ta. Myös palkkatyön mahdollisuudesta keskusteltiin, mutta uuden ihmisen palkkaamiseen ei ollut määrärahoja ja asia jätettiin hautumaan. Avotyötoiminnasta Katrille maksetaan työosuusrahaa 240 euroa kuukaudessa. Työosuusraha ei vaikuta Katrin eläkkeeseen.

Avotyötoimintaa jatkettiin puolen vuoden pätkissä eteenpäin. Sopimukseen kirjattiin mahdollisuus pitää ”palkallista” lomaa neljä viikkoa vuoden aikana, jolta ajalta Katrille maksetaan työosuusrahaa. Sen lisäksi hän voi halutessaan pitää palkatonta lomaa. Katri tarjoutui leipomaan vanhuksille ja henkilökunnalle tuoreita leivonnaisia aina aikataulun sallissa. Leipomisesta Katri sai vaihtelua työrituihin. Lisäksi hän oli mukana järjestämässä mm. lettukestejä vanhuksille.

”Palkkarahoilla” Katri sai hankittua itselleen mm. uuden puhelimen ja polkupyörän. Hän aloitti englannin kielen kurssin sekä kuorolaulun seutuopistolla. Katri alkoi suunnitella muuttoa Nikulanmäeltä kaupunkiin. Joulukuussa 2012 hän muutti poikaystävän luokse. Asuminen kaupungissa on sujunut mallikkaasti jo reilun vuoden ajan ja Katri kulkee työmatkat bussilla. Kerttulassa hän on työskennellyt ansiokkaasti lähes kaksi vuotta viihtyen työssään ja ollen suurena apuna hoitohenkilökunnalle.

Katri pitää omassa työssään erityisesti mukavista työkavereista ja vanhuksista, joiden kanssa hän tulee hyvin toimeen. Kerttulassa on rento ilmapiiri. Työkaverit neuvovat ja auttavat tarvittaessa, työtehtävät ovat tuttuja ja turvallisia eikä vastuuta ole liikaa. Omat tehtävät Katri hallitsee jo niin hyvin, ettei ohjeita tarvitse enää katsoa ollenkaan. Katrin mielestä avotyötoiminta sopii hänelle ja se on hyvä mahdollisuus aloittaa ”työura”. Työhönvalmentajan ohjauksesta oli apua työpaikan etsimisessä ja varsinkin alkuvaiheessa työpaikalla. Oli helpompi tulla uuteen työpaikkaan yhdessä työhönvalmentajan kanssa ja opetella työtehtävät yhdessä.

Katri kertoo olevansa avarakatseisempi saatuaan työskennellä vanhusten parissa. Työpaikan myötä hän on saanut itseluottamusta, joka on vaikuttanut myös muuhun elämään. Muutto, harrastukset ja liikkuminen itsenäisesti ovat positiivisia seurauksia itseluottamuksen kasvamisesta. Lisäksi hän on voinut ostaa itselleen mm. vaatteita, kodinkoneita sekä taulutelevision uuteen kotiin.

Katrin tämän hetkinen avotyötoimintasopimus kestää 30.6.2014 saakka. Ennen sopimuskauden päättymistä neuvotellaan jälleen palkkatyön mahdollisuudesta, mutta Katri on halukas jatkamaan Kerttulassa myös avotyötoiminnassa.

Katrin terveiset lukijoille: ”Kannattaa pitää kiinni unelmista ja haaveista kiinni, sillä ne voivat joskus vaikka toteutua.”

*Työhönvalmentaja Anne Sahlberg
Työelämän päämies -projekti*

Minulla on henkilökohtainen avustaja

Nyt mennään eikä meinata!

Viime syksynä sain oman vapaa-ajan avustajan. Hänen nimensä on Minttu. Arki muuttui kertaheitolla vauhdikkaammaksi, koska käyminen palvelukodin ulkopuolella helpottui.

Joskus olemme maalanneet tai lukeneet kirjaa kotona. Mieluiten hyppään kuitenkin taksin kyytiin ja katselen muita maisemia.

Olen käynyt Mintun kanssa esimerkiksi keilaamassa, elokuvissa ja kirjastossa. Olen käynyt myös ystävien luona, diskossa ja kirkossa. Kirkko on yksi suosikkipaikoistani. Toivon pääseväni sinne joka viikko. Tykkään mennä kirkkoon autolla. Kirkossa olen nähnyt tuttuja ja tutustunut uusiin ihmisiin, myös poikiin. Laulan mielelläni minulle tuttuja virsiä. Muistan ne jo lapsuusajaltani. Kirkko on avoin paikka kaikille. Pidän sen hyväksyvistä ja lämpimästä tunnelmasta.

Minun pehmokoirani Penttinen on päässyt tunnelmoimaan kirkkomatkoille. Kirkkomatkoilla Pentille on kyllä löytynyt rapsuttajia. Odotan innolla taas sunnuntaita, jolloin on kirkkopäivä. Sitä ennen on kuitenkin tiedossa uimahallireissu. Kivaa!

Henna Ikonen

Tämän jutun kirjoittamisessa minua auttoi henkilökohtainen avustaja Minttu Weissman.

Itsenäisyyteni on lisääntynyt

Henkilökohtaisen avustajan avulla voin viettää enemmän aikaa läheisteni kanssa. Minun on ollut mahdollista pyytää lähiomaiseni vierailulle ja joulumateriaalia kotiini. Olen myös voinut tehdä yövierailuja äidin luo lapsuudenkotiini. Juhannuksena siellä vietettiin omaisten kanssa grillijuhlat ja tunnelma oli niin aurinkoinen!

Minusta tuntuu, että itsenäisyyteni on lisääntynyt paljonkin sen jälkeen kun sain henkilökohtaisen avustajan. Olen päässyt sisustamaan omaa kotiani, laittamaan kotiin pääsiäisen ja joulun. Omalle pihalleni olen avustajan kanssa istuttanut pensaita ja kukkia. Kävin avustajan kanssa laittamassa haudoille kesällä kukat ja jouluna kynttilät.

Olen päässyt käymään monissa tapahtumissa kuten konserteissa, teatterissa, messuilla, tivolisissa ja laivaristeilyllä omalla ajalla ja silloin kun se minulle sopii tai haluan. Avustaja on mahdollistanut sen, että asioin ensi kertaa itse pankissa, apteekissa ja kaupoissa. Ilman avustajaa en pystyisi näitä asioita tekemään, sillä istun pyörätuolissa. Ja tämä tarina on tosi kuin vesi!

Leena Käyhkö

Tämän jutun kirjoittamisessa oli apuna henkilökohtainen avustaja Päivi Hirvonen.

Tykkään elokuvareissuista

Tykkään Kati-avustajasta. Hänen kanssaan on kiva tehdä erilaisia juttuja. Tykkään elokuvareissuista. Viimeksi kävimme katsomassa prinsessoista kertovan tarinan. Pian menemme teatteriin ja konserttiin kuuntelemaan Katri Helenaa.

Kesäisin olen käynyt avustajani kanssa Kuopiossa veljiäni tapaamassa. Viime viikolla käytiin taksilla Savonlinnassa ostoksilla. Sain valita uusia hanskoja, uuden pöytäliinan ja kevätkukan. Käymme myös kauppaostoksilla ja joskus kahvilassa syömässä isot munkkirinkilät.

Olen lenkkeillyt avustajani kanssa. Lenkillä tykkään seurata eläimiä. Käyn avustajani kanssa kirjastossa. Avustajani lukee kirjoja minulle. Tykkään käydä Katin kanssa kirkossa ehtoollisella.

Eira Niskanen

Tämän jutun kirjoittamisessa minua auttoi henkilökohtainen avustaja Kati Tynkkynen.

Pomona päätän

Olen päässyt toteuttamaan itseäni henkilökohtaisen tuen avulla. Syksyllä 2012 minulle myönnettiin henkilökohtaista apua 30 tuntia kuukaudessa. Tunnit ovat riittäneet hyvin eri paikoissa käymiseen. Olen käynyt henkilökohtaisen avustajani kanssa esimerkiksi kirjastossa, teatterissa ja kahvilla paikallisessa kahvilassa sekä Pielavedellä. Välillä olemme viettäneet aikaa vain lueskellen.

Minusta on hienoa, että sain henkilökohtaisen avustajan. Hänen kanssaan pääsen ihmisten ilmoille aikaisempaa paljon enemmän. Avustajani on vaihtunut kerran, mutta se ei ole menoa haitannut. Sovimme yhdessä avustajani kanssa tapaamispäivistä ja -ajoista. Minä pomona päätän kuitenkin sen, mitä haluan silloin tehdä.

Minulle on tärkeää, että tulen avustajani kanssa hyvin toimeen. Tiedän myös sen, että tarvittaessa avustajani auttaa ja tukee minua omien haaveideni toteuttamisessa.

V.S.

Tämän jutun kirjoittamisessa oli apuna omaohjaaja Miia Oksanen.

Avustajan tuella vesijumppaan

Henkilökohtaisen avustajan tuella olen voinut osallistua minulle mieleisiin vapaa-ajan tapahtumiin. Olen päässyt säännöllisesti Kalpan peleihin, kirkkoon, konsertteihin ja näyttelyihin sekä muihin kulttuuritapahtumiin.

Henkilökohtaisen avustajan tuella olen päässyt vesijumppaan. Fysioterapeutin kerran viikossa pitämä vesijumppa ylläpitää toimintakykyäni. Vesijumppassa henkilökohtainen avustajani auttaa minua pukeutumisessa ja vessassa käynnissä. Hän auttaa minua myös taksiin pääsyssä.

Henkilökohtaisen avustajan tuella pystyn liikkumaan hankalissa paikoissa kodin ulkopuolella.

Ari Laakkonen

Tämän jutun kirjoittamisessa minua auttoi opiskelija Sanna Raatikainen.

”Komppania herätys!”

Minä olen Kari ja sinä olet Johanna. Sinä olet minun avustaja. Ennen sinä olit minun opettaja ja laitoit minut istumaan siihen jäähypenkkiin. Sitten kello soi ja jatkui siivoushommat. Nykyään näemme usein maanantaisin.

Inttileirillä on ollut kivaa. Minä ja Johanna olimme siellä inttileirillä. Johanna auttoi minut sinne yläkertaan ja vaateasioissa. Ylikersantti huusi ”Komppania herätys ja aamupalalle, aikaa kymmenen minuuttia!” Se kersantti sanoi, että mars eteenpäin. Ja minä olin makuupussissa kiinni ja Johanna auttoi minua. Viime vuonna ei päästy leirille, koska sitä ei ollut. Tänä vuonna päästään ehkä taas tapaamaan sitä kersanttia.

Kävimme viettämässä elokuvailtaa, kävimme katsomassa sen Lentsikat. Olemme myös käyneet katsomassa sen Röllin ja kultainen avain. Pihkapuiston Teemu oli mukana ja ostin sitä limsaa. Miksi se Röllin haluaa aina säilyttää ne lapset?

Usein minä haluan käydä Anttilan yläkerrassa katsomassa niitä leluja ja cd-levyjä. Siellä on myös se Palomies Sami. Minä tykkään kovasti hissistä. Käydään Akselissa ja Stellassa hissiajellulla. Hissi kulkee alaspäin ja ylöspäin hetkessä, samalla tavalla kuin liukuportaat. Minä haluan myös välttämättä, että Johanna tekee sitä kännykkaesitystä.

Kesällä kävimme rannassa. Minä polskin siellä ja Johanna kuvasi esityksen niin kuin minä tahdoin. Pohjassa otin nenästä kiinni. Haluaisin myös käydä uimahallissa, mutta ei olla voitu, koska tarvittaisiin mies. Johanna menee naisten ja minä miesten puolelle ja kuka sitten huolehtisi sillä aikaa minun tavarostani. Uimalasit minulla on.

Kävimme Savas-rockissa. Matkustimme junalla ja meillä oli ne liput. Anna ja Sini olivat mukana. Annalla oli se tabletti, jolla sain katsoa Alfredia. Johannalla oli lisäksi ne kuulokkeet, joilla pystyi kuulemaan sen Alfredin. Sitten minulle ja Johannalle syttyi tappelu. Minä halusin Johannan pillimehun, enkä suostunut ostamaan omaa. Kuuntelin Alfredia, mutta Anna otti sen minulta pois. Minä mökötin junassa. Sitten muutin mieleni, eikä enää tapeltu. Loppu hyvin, kaikki hyvin! Nukuim-

me hotellissa ja lähdimme juna-asemalle, mutta ensin söin jätskin. Aku Ankan olisin halunnut ostaa, mutta meillä oli kiire.

Olemme pelanneet Wii-peliä, esimerkiksi sitä mäkihyppyä, mutta siinä sanotaan, ettei saa hyppiä. Muistan kun olimme keilahallilla ja sitten menimme sinne Amarilloon syömään. Keilaus oli parasta. Minä tein aina sadetanssin, että se keilaus onnistuisi hyvin. Kiitos. Sitten kerron seuraavan.

Minä ja Johanna olimme autokarusellissa ja minua rupesi vähän huimaamaan. Auto meni aivan ylösalaisin. Minä ja Johanna olimme sisällä. Se oli se poliisi-tapahtuma. Koitin myös moottorikelkkaa ja moottoripyörää, mutta en osaa ajaa oikeasti.

Kesällä me nautimme pyöräilemisestä. Pyöräilimme rantaan, kirjastoon ja Johannan luokse. Talvella olimme pulkkamaässä. Yritin väistää puuta, mutta ryskis minä törmäsin siihen. Ehkä olisi pitänyt väistää. Seuraavalla kerralla minä yritin muistaa.

Minä olin urheilukisoissa ja ammuin sillä tikalla maali-
tauluun. Minä olin myös työntämässä kuulaa. Urheilukisojen jälkeen menimme sinne Täyspotin kasinolle pelaamaan sitä rahapeliä. Mukana pitää olla passi.

Johanna lukee minulle sitä Heimo Huimaa, koska minä en osaa lukea. Olemme myös leiponeet pipareita ja tehneet pirtelöä. Akselissa minä ostan usein sitä hilejuomaa, siinä on niin mukava vekotin.

Minusta on mukavaa, että minulla on Johanna.

Kari Antinoja

Tämän jutun kirjoittamisessa minua auttoi henkilökohtainen avustaja Johanna Huhtala.

Mikä mahdollistaa onnistuneen terveydenhuollon palvelupolun kehitysvammaiselle ihmiselle?

Kehitysvammaisen henkilön terveydenhuollon palvelupolku on onnistunut, kun on valmiutta räätälöidä palvelua hänen tarpeisiinsa ja valmiuksiinsa sopivaksi. Kehitysvammaista henkilöä potilaana on kuunneltu, tutkittu ja hoidettu hänen oma tilanteensa ja toimintakykynsä huomioiden.

Palvelupolun onnistumisen osatekijät ovat itsestään selviä. Sektori- ja ammattikuntien väliset rajat ja asenteet tekevät niiden toteutumisen epävarmaksi. Palvelupolun onnistumisen mahdollistamiseksi voidaan polun varrella sujuvoittaa asioita, mikäli mahdollisuus toisin tekemiselle annetaan. Näitä asioita on kartoitettu Savon Vammaisasuntosäätiön TEPA-projektissa.

Kartoituksen taustaa

Savon Vammaisasuntosäätiön TEPA-projekti kartoitti kehitysvammaisten ihmisten liikkumista terveydenhuollon palveluissa vuosien 2010–2012 aikana. Kartoitusta varten kuvattiin kahdeksan kehitysvammaisen ihmisen palvelupolut. Polkukuvausten lisäksi on haastateltu asiakkaita (5 kpl), omaisia (7 kpl), palvelukodin ohjaajia (13 kpl) sekä pidetty kaksi ryhmähaastattelua. Haastattelut sanoittivat poluilla esiin tulleita ilmiöitä ja niiden taustoja.

Viisi poluista toi esiin sen, mikä on merkityksellistä onnistuneessa palvelupolussa. Kolme polkua kuului monia terveysongelmia omaaville sekä huonosti puheella kommunikoiden henkilölle. Näilläkin poluilla oli onnistumisen hetkiä. Ne kuvasivat samalla myös sitä, miten terveydenhuollon palvelupolut voivat hankaloitua.

Kartoituksen tekemisestä on ehtinyt kulua jo yli vuosi, joten asiat ovat menneet eteenpäin. Yhä uudelleen puheeksi nousee se, mitä tarkoittaa palvelujen yhdenvertainen saatavuus, sekä lähipalvelujen kehittymisen vaatimus kehitysvammaisten ihmisten uudenlaiseen kohtaamiseen.

Palvelupolkujen hiomista eri kohdissa

Onnistunut palvelupolku alkaa kehitysvammaisen ihmisen kodista. Palvelukodissa seurataan arjen toimia ja niiden

sujumista. Tarkkaavaisuuden ja ammattitaidon kehittäminen on tärkeää palvelukodin henkilöstölle: asiakkaiden elämäntilanne muuttuu, siksi henkilöstönkin on kehityttävä mukana, jotta koti voi pysyä kotina halki elämänkaaren. Arvioivan kirjaamisen merkitys on suuri tarkkaavaisuuden rinnalla, kun kerätään uskottavaa terveystietoa.

Arjessa omaohjaajan rooli palveluja koordinoivana henkilönä korostuu. Arjen palvelujen sujuminen ja yhteistyö kehitysvammapalvelujen, Kelan ja muiden kuntoutustahojen kanssa on osa päivittäistä työtä. Toiminta kohdistuu asiakkaiden toimintakykyyn sekä sen lisäämiseen ja ylläpitämiseen. Satunnaisesti asiakas sairastuu ja tällöin huolehditaan pääsystä terveydenhuoltoon. Arjen palvelukoordinointi on luonteva osa työtä, eikä tätä vastuuta päivittäisestä arjen sujumisesta voi siirtää muualle. Yhteistyö omaisten kanssa on tärkeää, puhumattakaan asiakkaan kanssa tehtävästä yksilöllisestä elämän suunnittelusta.

Terveysasioiden hankaloituessa ylitetään omaohjaajien osaamisen ja toimintamahdollisuuksien kynnyks. Kun terveysongelma, sen pitkittynyt hoitaminen tai terveysongelmien kasaantuminen alkaa viedä tilaa arjen koordinoinnilta, toiminnasta tulee tulipalojen sammuttamista ja reagoimista kulloiseenkin akuuttiin tilanteeseen.

Merkittävää on ollut, jos palvelupolulta lähiverkoston tuki on noussut kokonaisuutta koordinoiva ammattilainen. Koordinaattori on luotsannut asiakasta sekä lähiverkostoa vaikean tilanteen läpi kooten palveluja yhteen ja sopien tarpeenmukaisesta palvelupolusta. Tällaiseksi koordinoivaksi tahoksi kartoituksessa on noussut eri tilanteissa esim. asiakkaan fysioterapeutti, kehitysvammapoliklinikan lääkäri, kotisairaanhoidon lääkäri tai yksityisen lääkäriaseman lääkäri. Tämä satunnainen tuki on kartoituksessa näkynyt selkeänä asiakkaan polkua vakauttavana tekijänä.

Kokonaisuus haltuun perusterveydenhuollossa

Kehitysvammaisella ihmisellä on pääsy kunnan palveluihin siinä, missä muillakin kuntalaisilla. Terveystarkastuksen ja lääkärin tai hoitajan läheteen myötä palvelupolut avautuvat. Näin tapahtuu erityisesti niiden ihmisten osalta, jotka kykenevät itse kommunikoidaan ja kuvaamaan oireensa. Myös

Onnistunut palvelupolku alkaa kehitysvammaisen ihmisen kodista.

niissä tapauksissa, joissa potilaasta on olemassa hoitotietoa kirjattuna, palvelupolut ovat paremmin käytettävissä. Tämä havainto puoltaa sitä, että kehitysvammaisilla henkilöillä olisi mahdollisuus säännöllisiin terveystarkastuksiin, joissa ajankohtaiset asiat kirjautuisivat terveydenhuollon järjestelmään. Ajankohtaisen hoitosuunnitelman merkitys on noussut tärkeäksi myös terveydenhuollon ja päivystyksen välisen tiedonvaihdon osalta (Valviran ohje 5/2013).

Henkilöillä, joilla ei tavanomaista kommunikointikykyä ole, on hankalampaa. Polun aloituksia voi olla useita, mutta se ei lähde liikkeelle. Vastaanotto toiminnassa palvelupolku tuntuu tyssähtävän usein päivystysmäiseen tapaan tehdä vastaanototyötä. Tämä näkyy kiireisyytenä sekä siinä, ettei kokonaistilannetta selvitetä. Hoito-ohjeiden onnistumiseen ei ole pitkäjänteistä seurantaa, vaan polku aloitetaan alusta. Tällaisissa tilanteissa palvelupolut siirtyvät vähitellen pysyvästikin päivystykseen ja erikoissairaanhoidon tasolle. Kokonaistilanteen arviointi ei välttämättä onnistu tälläkään tasolla erikoisalaan keskittymisen vuoksi.

Ongelmaksi voi tulla myös kommunikaation puute ja kehitysvammaisuus. Näin käy erityisesti mielenterveyspuolella, jossa puheeseen ja keskusteluun perustuvat menetelmät saatetaan kokea riittämättömiksi. Kunnan halukkuus käyttää kehitysvammaisten erityishuollon palveluja on tällöin oleellista, ettei henkilö jää ilman palvelua. Mielenterveyslain säättämät palvelut ovat kuitenkin ensisijaisia kehitysvammaisellekin ihmiselle. Olisi siis pohdittava, millä keinoilla yleislakien takaamia lähipalveluja saataisiin käyttöön myös niille, joilla on kommunikoinnin, ymmärtämisen tai oppimisen haasteita

Kokonaisvastuun löytäminen ja tiedon välittäminen

Terveyskeskuskierre voi muuttua päivystyskierteeksi. Päivystyksen tehtävä on reagoida akuuttiin sairaskohtaukseen. Vaatimukset kokonaisarvion tekemisestä ohjataan perusterveydenhuoltoon. Kehitysvammaisten ihmisten lähiverkostossa saatetaan olla hämmentyneitä ja turhautuneita, etenkin jos asiaa on selvitetty terveyskeskuksen kautta useamman kerran. Miten varmistetaan kokonaistilanteen arviointi viimeistään siinä tilanteessa, kun asiakkaan polku selkeästi johtaa päivystykseen? Miten varmistetaan, että asiakkaan terveysasioiden kokonaisvastuu on perusterveydenhuollossa?

Tiedon siirtyminen palvelupolulla on tärkeää perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, kehitysvammapalvelujen sekä palvelukotien välillä. Ajankohtainen tieto asiakastietojärjestelmissä sekä uskottavaa tietoa sisältävät hoitotiivistelmät ja läheteet ovat oleellisia välineitä. Tärkeämpää ovat kuitenkin henkilökohtaiset kohtaamiset ja konsultointi palvelupolulla. Yksi onnistuneen palvelupolun menestystekijä on saattaja, jonka terveydenhuollon puolella toivotaan olevan potilaan hyvin tunteva henkilö.

Toiseksi paras tapa on puhelinyhteys. Palvelukodista voidaan soittaa hoito-ohjeiden toteuttamisesta ja seurannasta tietyille vastuutaholle. Osastoilta on mahdollisuus soittaa ja tarkentaa läheteen tietoja. Ammattilaiset voivat soittaa toisilleen ja tarkentaa tietojään vaikkapa kehitysvammaisuudesta ja siihen liittyvistä liitännäissairauksista. Jälkimmäinen konsultaatiomahdollisuus tuntuu puuttuvan palvelupolulta.

Kotoa kotiin yhteistyöllä

Kotona asuminen terveyden horjuessa mahdollistuu palvelukodin, kotisairaanhoidon, muun terveydenhuollon sekä sosiaalitoimen vammaispalvelujen yhteistyöllä. Kahden ensimmäisen yhteistyölle esteitä nousee, mikäli ei kyetä löytämään yhteistä linjaa sosiaalihuollon lupien mukaan toimivissa kodeissa ja tarpeissa terveydenhuollon osaamiselle. Yhteistyötä voi kehittää ennakoimalla terveydenhuollon osaamistarpeita jo kotien perustamisvaiheessa sekä sopimalla osaamisen ja koulutuksen tarjoamisesta esim. asiakas-kunnan ikääntymisen myötä. Aktiivinen vuoropuhelu on hyödyllinen lähtökohta myös palvelukodin ollessa toiminnassa.

Asiakkaan arjen sujumiseksi sosiaalipuolella päivitetään palvelusuunnitelmaa. Tässä olisi löydettävä mielekäs yhteistyö terveydenhuollon puolelle. Yhteistyötä tehdään aktiivisella yhteisellä hoito- ja palvelusuunnittelulla. Se, että järjestelmät eivät keskustele keskenään, ei voi estää asiakaslähtöisen palvelukokonaisuuden suunnittelua ammattilaisten, omaisten sekä asiakkaan kesken.

Lopuksi

Onnistuneet terveydenhuollon palvelupolut mahdollistuvat, jos kukin toimija sen varrella huomaa oman vastuunsa sillä kulkevasta asiakkaasta tai potilaasta. Vastuu ei tarkoita ainoastaan oman osuuden hoitamista vaan myös vastuuta siitä, että asiakas tai potilas löytää seuraavalle etapille tarvittavan tiedon kera. Tällainen vastuu tarkoittaa valmiutta konsultoida muita ammattilaisia sekä ylittää ammattikuntien raja-aitoja asiakaslähtöisten ja tarpeenmukaisten palvelupolkujen kokoamiseksi.

*Projektipäällikkö
Anne Aholainen
TEPA-projekti*

Savon Vammaisasuntosäätiön TEPA -projektissa
(Kehitysvammaisen henkilön terveydenhuollon palvelupolut) edistetään kehitysvammaisten henkilöiden avoterveydenhuollon palvelujärjestelmien kehittämistä.

Lisätietoja TEPA-projektista:
www.savas.fi/tepa/

Koti Rahkapuistossa vuodesta 1990

Reetta virkkaa ilokseen

Reetta on yksi Rahkapuiston ensimmäisistä asukkaista. Hän on Rahkapuiston sielu. Reetta on naisellinen nainen. Päivän aikana korut ja vaatteet vaihtuvat useasti. Kaikki vauvasta vaariin tykkäävät Reetasta. Reetta on hyväsydäminen, puuhakas ja sosiaalinen. Hän tarjoaa aina kahvit vieraille.

Kohokohtia Reetan elämässä ovat olleet muutto omaan kotiin ja siskon tapaaminen vuonna 2012 kahdenkymmenen vuoden jälkeen. Reetan veljen perheellä on ollut tärkeä merkitys Reetan elämässä. Nyt ovat löytäneet myös Reetan neljä siskoa Reetan elämään.

Reetta käy arkin Rahkapuiston päivätoiminnassa. Kädentaidoista virkkaus on ykkönen. Reetta viettää eläkepäiviään ja elämänsä parhaita vuosiaan Rahkapuistossa ystäviensä ympäröimänä ja miesystävän kanssa arjen touhuja puuhaillen. Illat kuluvat televisiota katsellen ja radiosta musiikkia kuunnellen.

Timon elämä on mallillaan, kun tietokone toimii

Timo muutti Rahkapuistoon vuonna 1990 yhdessä kihlattunsa kanssa. Nuorempana Timo teki töitä Savosetilla maalarina. Työ oli Timolle tärkeä asia. Hän oli taitava työssään ja hän sai aina työstään hyvää palautetta. Iän myötä palkkatyö Savosetillä on muuttunut kevyemmäksi. Työviikko on lyhyempi ja tulevaisuudessa odotellaan onnellisia eläkepäiviä.

Nyt Timo tykkää viettää vapaa-aikaansa kotona. Hän on onnellinen nykyisestä parisuhteestaan. Elämä on mallillaan, kun tietokone toimii ja voi pelata pelejä sekä käydä facebookissa. Ja jos tietokone ei toimi, silloin Timon elämässä on murheita.

Esko "ite"

Esko on yksi Rahkapuiston ensimmäisistä asukkaista. Esko on ollut aina kova tekemään töitä. Rahkapuiston alkuvuosina hän kiersi Savosetin työpäivän jälkeen puuhommissa moottorisahan kanssa ympäri pitäjää. Jos työltä ja puuhommilta jäi aikaa, Eskon aika kului pyöriä korjaten ja "pisnestä" pyörittäessä.

Rahkapuistosta Esko löysi myös elämänkumppanin. Yhteisessä kodissa elettiin onnellista aikaa. Myöhemmin kihlatun menehtyminen oli Eskolle vaikea asia. Elämänkumppani ei ole kuitenkaan unohtunut. Vielä nykyäänkin Esko vierailee hänen haudallaan viikoittain. Sieltä hän tuo terveiset kumppaniltaan koko Rahkapuiston väelle.

Esko on sosiaalinen ja vieraanvarainen kaveri. Jos tulet käymään Rahkapuistossa, on Esko ensimmäisenä tarjoamassa rinkelikahvit tai teet. Seuraavaksi tarkistetaan pyörän kunto ja hierotaan pyöräkauppoja. Eskon vieraanvaraisuudesta kertoo se, että hänen 60-vuotissyntymäpäivillään kävi yli sata juhluvierasta.

Asukkaina Lemmenmäellä vuodesta 1991

”Siinähan se on mennyt elo täällä Lemmenmäellä.”

Muutin Lemmenmäen palvelukotiin, kotipaikkakunnalleni Kerimäelle, vuonna 1991. Välillä asuin tukiasunnossa lähellä Lemmenmäkeä. En tykännyt asua siellä ja muutin takaisin. Nyt asun omassa remontoitussa yksioss.

Siinähan se on mennyt elo täällä Lemmenmäellä. Olen käynyt 3-vuotisen artesaanikoulun Lehtiniemessä. Käyn töissä toimintakeskus Touhutuvan puupuolella. Tykkään käydä kaupoilla ja joskus on mukava päästä kaupunkiin ostoksille.

Ilpo Korhonen

Tämän jutun kirjoittamisessa minua auttoi ohjaaja Birgitta Malkki.

”Kodikasta on.”

Tulin Lemmenmäelle Pieksämäeltä. Muutin pakettiautolla. Mukana oli sänky, vaatteita ja vaimo Arja. Muutimme kahden hengen asuntoon ja vastassa meitä oli Tiina, Raili ja Tapio. Mukava oli muuttaa syntymäpaikkakunnalle. Paljon oli tuttuja.

Muuttaessani olin ylipainoinen. Sitten sitä laihtui, kun töitä teki ja pihassa mäkeä ylös ja alas kulki. Silloin oli vauhtia ja hälinää, enemmän asukkaitakin. Metsästä haettiin puita takkaan, pilkottiin ja sahattiin. Myöhemmin takan tilalle laitettiin leivinuuni ja siinä paistettiin leipää. Pihan nuotiopaikalla paistettiin makkaraa. Perunapeltokin oli, mutta myyrät söivät sen. Kävin töissä ja olin onnellinen kun sain elää vaimon kanssa. Pidemmällä matkoilla käytiin aiemmin ja ulkomaillakin.

Vaimo kuoli yllättäen. Sen jälkeen en halunnut enää asua yhteisessä kodissa. Onneksi pääsin muuttamaan pienempään asuntoon. Nykyään asun omassa, isossa, remontoitussa yksioss. On oma keittiö, televisio, uusi sänky ja sohva. Elo on hiljaisempaa ja rauhallisempaa. Tien toiselle puolelle olisi mukava päästä, semmoiseen tukiasuntoon. Voisi olla itseksensä ja tehdä omiaan. Mutta kiva täällä on kyllä asua ja kodikasta on. Asiat ovat hyvin ja olen tyytyväinen.

Markku Sihvonen

Tämän jutun kirjoittamisessa minua auttoi palvelukodin johtaja Niina Järvenpää.

”Minun mielipiteeni otetaan huomioon.”

Asuin lapsuuteni ajan omakotitalossa Kömpyrässä. Harrastelin kalastusta ja puutöitä. Muutin Lemmenmäen palvelukotiin vuonna 1991. Ensimmäinen asuinkaverini oli Kivi-järvi.

Ennen puuhastelin enemmän. Perunoiden kuorinta oli lempipuuhaani. Matkat Tukholmaan, Tallinnaan ja Saariselälle ovat jääneet hyvin mieleen. Mukavia muistoja on myös reissuista mattopyykillä Kerimäen kirkkorantaan.

Lemmenmäellä on hyvä asua, koska minulla on oma asunto ja tutut tavarat ympärillä. Jouluisin käy joulupukki ja syödään hyvää ruokaa. Nykyisin on mukava osallistua luku- ja musiikkipiiriin. Henkilökunta ja asukkaat ovat mukavia. Minun mielipiteeni otetaan huomioon.

Matti Paakkunainen

Tämän jutun kirjoittamisessa minua auttoi opiskelija Minna Kautonen.

MAP – Minun asumisen polkuni

Tietoa Map-projektista

Map – Minun asumisen polkuni -projekti oli Savon Vammaisasuntosäätiön projekti. Map-projekti kesti neljä vuotta. Se alkoi vuonna 2010 ja loppui keväällä 2014. Projektin kulut maksoi Ray eli Raha-automaattiyhdistys.

Map-projektissa kehitettiin päämiesten eli kehitysvammaisten ihmisten yksilöllistä asumista. Yksilöllisellä asumisella tarkoitetaan sitä, että päämies

- suunnittelee asumistaan omalla tavallaan kykyjensä mukaan,
- tekee asumiseen liittyviä päätöksiä ja saa päätöksentekoon tukea,
- elää itse valitsemassaan kodissa sujuvaa arkea ja omannäköistä elämää
- sekä saa elämiseen omien toiveiden ja tarpeiden mukaista tukea.

Projektityötä tehtiin Savon alueella yhdessä päämiesten, heidän läheistensä ja ammattilaisten kanssa.

Päämiehet olivat projektin asumisen kokemusasiantuntijoita. Päämiehet kertoivat heille itselleen tärkeistä asumisen asioista esimerkiksi

- projektin asiakastyössä,
- haastatteluissa
- ja projektin tilaisuuksissa.

Map-projektissa kerättiin tietoa myös päämiesten perheenjäseniltä ja kehitysvamma-alan työntekijöiltä.

Map-lopputuotteet

Yksilöllisen asumisen hyvät käytännöt eli tärkeät toiminnan tavat on koottu lopputuotteiksi Map-vihkoihin. Vihkojen tarkoitus on lisätä päämiesten osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta yksilöllisen asumisen suunnittelussa.

Vihkoissa on käytetty projektissa kerättyä tietoa ja vammaisten ihmisten elämää ja oikeuksia parantavia suosituksia. Näitä suosituksia ovat esimerkiksi

- Vampo eli Suomen vammaispoliittinen ohjelma,
- YK:n eli Yhdistyneiden Kansakuntien vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus
- ja Yksilöllisen tuen laatukriteerit.

Vihkot on kirjoitettu selkokielellä päämiehen eli tukea tarvitsevan henkilön näkökulmasta. Selkokielen kirjoittamisessa on käytetty eurooppalaisia selkokielen ohjeita. Tekstin tukena on käytetty Map-selkokuvia.

Map-projektin vihkot löytyvät Internetistä www.savas.fi/materiaalipankki/ www.verneri.net/selko/asuminen

Map-selkokuvat löytyvät muokattavassa muodossa Internetistä www.savas.fi/materiaalipankki/ www.papunet.net/materiaalia/kuvapankki

Seuraavalla sivulla kerrotaan lyhyesti kaikista Map-vihkoista.

1. Map-toimintamalli

Tässä vihkossa kuvataan ihanneasumisen toimintamalli. Toimintamallin asiat auttavat päämiestä suunnittelemaan ja toteuttamaan yksilöllisesti omaa asumisen polkuaan. Mallissa kerrotaan myös siitä, miten lähi-ihmiset voivat tukea päämiestä asumisen suunnittelussa ja päätöksenteossa.

2. Map-selkokuvat

Tässä vihkossa esitellään Map-selkokuvat. Asumiseen ja elämiseen liittyvät kuvat helpottavat asioiden ymmärtämistä. Kuvien avulla päämies voi ilmaista helpommin mielipiteitään ja päätöksiään. Map-selkokuvat on muokattu Papunetin kuvapankin Sclera-kuvista.

3. Suunnittelen elämäni

Tämä vihko kertoo elämänsuunnittelusta. Elämänsuunnittelu auttaa päämiestä oman elämäntavan suunnittelussa. Elämänsuunnittelussa päämies kertoo omista toiveistaan ja unelmistaan sekä siitä, miten muut voivat tukea häntä näiden asioiden toteuttamisessa.

4. Asuntotoiveeni

Tähän vihkoon on koottu asuntoasioita, jotka helpottavat päämiehen omien asuntotoiveiden kertomista. Ennen omaan kotiin muuttamista päämies kertoo esimerkiksi sen, milloin hän haluaa muuttaa omaan kotiin ja millaisessa kodissa hän haluaa asua.

5. Teemme minulle palvelusuunnitelman

Tämä vihko kertoo palvelusuunnitelman tekemiseen liittyvistä asioista. Palvelusuunnitelma on suunnitelma päämiehen hyvää elämää ja sujuvaa arkea tukevista palveluista.

6. Arvioin palvelusuunnitelmani tekemistä

Tämän vihkon avulla päämies arvioi palvelusuunnitelman tekemistä. Päämies kertoo oman mielipiteensä siitä, mikä palvelusuunnitelman tekemisessä oli hyvää ja mikä sen tekemisessä oli huonoa.

7. Arvioin asumisen riskejä

Tämän vihkon avulla päämies voi arvioida asuntotoiveeseen liittyviä riskejä. Riskien arvioinnin tarkoituksena on löytää turvallisia ratkaisuja asioiden toteuttamiseen.

8. Muuton muistilistani

Tämä vihko auttaa päämiestä suunnittelemaan muuttoa uuteen kotiin. Muistilistassa on esimerkiksi muuttoon liittyviä käytännön asioita, jotka on hoidettava kuntoon ennen muuttoa.

9. Savolanniemen kodin opas

Tämä opas kertoo Savolanniemen kodista. Kodin opas on esimerkkiopas siitä, miten asumisen asioista kerrotaan helposti. Helppossa muodossa saatu tieto auttaa päämiestä päätöksen teossa.

MESSI – Minun elämäni suunnitelma

”Minun unelmani” -valokuvanäyttely Iisalmissa

Istumme Iisalmen keskustan uudistetussa kauppakeskuksessa. Kuuntelemme, kun Jani Wickholm tekee soundcheckiä. Katse kiertää tilaa. Kaikki on valmiina kutsuvieraita varten. Kuohuviini ja tuolirivit sekä projektimme aherruksen tulokset ovat valmiina paljastettaviksi. Ilmassa on kihisevää jännitystä. Samalla olemme huojentuneita. Nyt on lupa nauttia!

Syksyllä 2012 Savas ja Savonia-ammattikorkeakoulu käynnistivät uudenlaista yhteistyötä, kun OIS -hankkeen (Open Innovation Space) sosionomiopiskelijat aloittivat harjoittelujakson Marjahaan palvelukodissa. Opiskelijoiden tehtävänä oli ideoida koko lukuvuoden kestävä kehittämisprojekti.

Kehittämisprojekti syntyi luontevasti asukkaiden päämiehiä tukevan Messin Minun elämäni suunnitelman ympärille. Teemaksi valittiin ”Minun unelmani”. Asukkaiden unelmista päätettiin kertoa valokuvien avulla. Samalla syntyi idea ”Minun unelmani” -valokuvanäyttelystä.

Asukkailla oli monia erilaisia unelmia. Unelmat liittyivät tekemiseen kuten keilaamiseen, tanssimiseen kauniissa

mekossa, musiikin soittamiseen ja tiskijukkana olemiseen. Unelmat liittyivät myös asioihin kuten uuteen työpaikkaan, Amerikan autoihin, traktoreihin ja lentokoneisiin.

Valokuvauksella asukkaiden kokemuksia ja unelmia ikuisitettiin ja tehtiin näkyviksi. Kuvaustilanteet asukkaiden ja eri yhteistyökumppaneiden kanssa olivat antoisia ja mieleenpainuvia.

Huhtikuussa 2013 Iisalmen keskustassa järjestetyssä valokuvanäyttelyssä kauniit unelmataulut esiteltiin yleisölle. Valokuvat kiinnostivat ihmisiä, antoivat ajattelemisen aihetta ja jättivät myös tulkinnan varaa. Näyttelyn kävijämäärä ylitti kaikki odotukset. Vieraskirjaan jätti puumerkin noin 600 kävijää.

Kuvauksista jäi kuvattaville itselleen myös konkreettinen muisto: taulut omien huoneiden seinille. Unelmakuvat voimaannuttavat asukkaita arjessa joka päivä.

Niina Argillander
palveluysiköiden johtaja

Unelmakuvat toteutettiin Savon Vammaisasuntosäätiön ja Savonia-ammattikorkeakoulun OIS-hankkeen yhteistyönä. Kuvaja: Tuija Ollikainen.

MESSI-TARINOITA:

Maarit opetteli soittamaan rumpuja

Maaritin unelma löytyi lukuisten keskusteluiden ja Messityövälineiden kautta. ”Haluan osata soittaa rumpuja”.

Polku-työkalua apuna käyttäen Maarit alkoi rakentaa itselleen polkua kohti tavoitettaan. Opeteltiin säästämään rahaa soittotunteihin, etsittiin rumpuopettaja, harjoitustilat ja avustaja, jonka kanssa käydä rumputunneilla. Tarvittiin myös hyvää kuntoa, että jaksaa soittaa.

Matkan varrelle ”porkkanaksi” asetettiin pieniä välitavoitteita. Yksi välitavoite oli esiintyminen nuorisotalon Keva-illassa. Polku-työkalu teki tavoitteen konkreettiseksi ja toimi hienosti. Tavoite saavutettiin ja löydettiin uusi tavoite. Uudeksi tavoitteeksi muotoutui ”Haluan soittaa kitaraa”. Nykyään Maarit käy säännöllisesti rumputunneilla ja bändikerhossa.

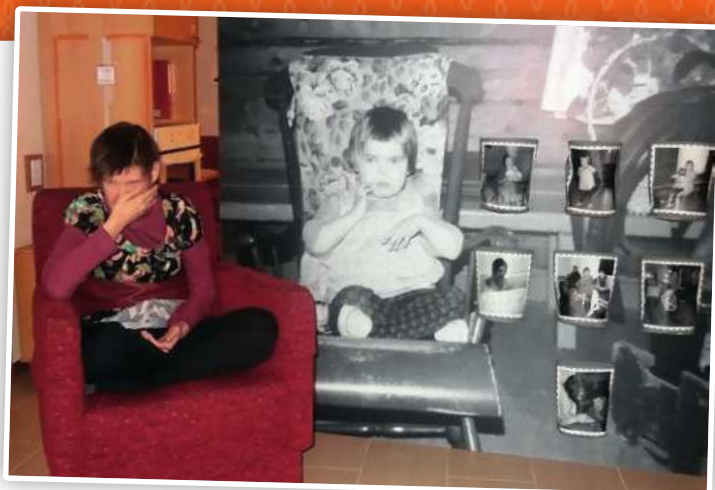
”Olet minulle tärkeä!”

”Minulla ei ole sanoja, mutta minulla on sisko, joka on minulle tärkeä.”

Tuovin Messiä rakennettiin elämänhistorian kautta. Tärkeänä koettiin yhteys läheisiin, jotka ovat suurena apuna asiakkaan oman näköisen elämän rakentamisessa. Yhteisellä elämänhistorian muistelumatkalla siskokset löysivät toisensa uudestaan jakaen yhteisiä, kipeitäkin, kokemuksia.

”Olemme yhdessä kokeneet asioita, mutta elämä on meidät erottanut. Silti olemme yhtä.”

Apuna matkalla oli vanhat valokuvat lapsuudesta. Lapsuutta ja yhteistä matkaa muistellessa löytyi asioita, jotka ovat lapsena olleet merkityksellisiä.

”Tarinasta kumpuaa todellisuus, joka nousee haaveeksi. – Minun haaveeksi.”

Muistelumatkan tuotoksena koottiin tärkeimmät yhteiset kuvat lapsuudesta. Ne painettiin seinävaatteeksi Tuovin seinälle.

Vertaistuki kantaa ja kasvattaa

Aurinkoisena toukokuun perjantaina 17.5.2013 Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän Otsola-sali täyttyi iloisesta jälleenäkemisestä niin Elämänlankan kuntoutuskurssiin osallistuneiden nuorten, heidän perheiden, yhteistyötahojen kuin projektiin työntekijöiden ja johtoryhmäläisten toimesta. Olimme kokoontumassa 70 henkilön voimin viettämään Elämänlanka-projektin päätösseminaaria. Seminaarin tarkoituksena oli päättää projektin 5-vuotinen taival tuomalla esiin nuorten ja perheiden näkökulmaa sekä heidän arvokkaita kokemuksiaan.

”Jokainen on yksilö”

Sään mukainen lämmin tunnelma levisi myös Otsola-saliin Honkalampi-säätiön hallituksen puheenjohtaja Pekka Kettusen päätösseminaarin aloituspuheenvuorossa. Hän muistutti Elämänlanka-projektin perustavoitteesta sanoin

”Norminuorta ei ole – jokaista on kohdeltava yksilönä. Elämänlanka-projektissa ei lähdetä liikkeelle nuorten ongelmista, vaan heidän vahvuuksien ja mahdollisuuksien näkökulmasta”.

Kettunen antoi ansaitut kiitokset salin lehtereille kokoontuneille projektin kohderyhmän nuorille ja heidän perheilleen osallistumista Elämänlanka-projektin kuntoutukseen sekä rohkeudelle osoittaa, että neurologista erityisvaikeutta omaava nuori pärjää elämässään. Tunnelma nousi entisestään, kun esiintymislavan valtasi nelihenkinen Luovin bändi. Bändi oli ensimmäisellä koulun seinien ulkopuolella toteutuvalla keikalla, mutta esiintymisjännityksestä ei ollut tietoakaan Kotiteollisuus-bändin musiikin täyttäessä salin. Seminaariyleisö vakuuttui täysin bändin jäsenten vahvuuksista ja mahdollisuuksista!

Ja niin tekivät Elämänlanka-projektin kuntoutuskurssille osallistuneet 18-vuotias Jere Räsänen ja nuoren isä Marko Pirinen. Jere kertoi hyvin elävästi omassa puheenvuorossaan, millaisia vivahteita ADHD-diagnoosi on tuonut hänen elämäänsä. Elämän varrella eteen tulleista vastoinkäymisistä ja ympäristön ymmärtämättömyydestä huolimatta Jeren

Kuntoutuskurssille osallistunut Jere kertoi seminaarikuulijoille elämästään.

kokemuksena oli, että ADHD on osa häntä ja sen voi kääntää vahvuudeksi sekä työkaluksi esim. tulevalla työuralla. Isän näkökulmaa esiin tuonut Marko Pirinen kertoi koskettavalla tavalla, millaisen elämänpolun hän on käynyt ADHD:n kanssa ja miten diagnoosi on vaikuttanut isän toimimiseen. Niin Jere kuin Marko kertoivat tehneensä elämänsä varrella virheitä, mutta niistä on opittu ja eteenpäin menty elämässä. Molempien mukaansatempaavat ja rohkeat esiintymiset koskettivat yleisöä ja antoivat elävän esimerkin mm. siitä, miten oikealla asenteella vaikeudet voitetaan.

”Nyt tarvitaan meitä kaikkia”

Päätösseminaarin puhujavieraana ollut kansanedustaja ja sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen jäsen Merja Mäkisalo-Ropponen kiinnitti huomiota Elämänlanka-projektin saavutuksiin ja piti projektin toteuttamaa kuntoutustoimintaa erittäin kustannusvaikuttavana. Mäkisalo-Ropponen korosti, että nuoren tulee nähdä tulevaisuutensa valoisana ja saada osallisuuden kokemuksia. Saadut osallisuuden kokemukset auttavat selviytymään arjesta ja vahvistavat kokemusta täysivaltaisuudesta oman elämänsä suunnittelussa. Yhteiskunnallista näkökulmaa täydensivät yliopistotutkija Kristiina Lappalaisen puheenvuoro kodin ja koulun välisen yhteistyön merkityksestä sekä sosiaalityöntekijä Tarja Pulkkinen kokemukset kuntakumppanuudesta.

Seminaarin päätteeksi Savon Vammaisasuntosäätiön hallituksen puheenjohtaja Sakari Nuutisen julkisti Elämänlanka-projektin lopputuotoksen ”Vertaistuki kantaa ja kasvattaa”-oppaan. Julkaisuun on koottu nuorten, perheiden ja yhteistyökumppaneiden kokemuksia artikkeleiden ja valokuvien muodossa. Julkaisu on luettavissa osoitteessa: www.savas.fi/materiaalipankki/.

*Ulla Solaranta, Marjo Hodju
Elämänlanka-projekti*

Kuulumisia toimintayksiköistä

Saulinpuiston palvelukodin 20-vuotisjuhlat

Saulinpuiston palvelukodin 20-vuotisjuhlaa vietettiin kesäkuussa tanssin ja elävän musiikin merkeissä. Hiihtomäen tanssilavalla pidettyyn juhlaan kutsuttiin mukaan asiakkaiden läheisiä, entisiä Saulinpuiston ohjaajia ja yhteistyökumppaneita. Iloisessa juhlassa muisteltiin palvelukodin 20-vuotisen taipaleen asiakkaita ja henkilökuntaa sekä tapahtumia menneiltä vuosilta. Ohjelmassa oli lauluesityksiä ja yhteislaulua sekä ”Bratz”-tanssiryhmän esitys. Täytekkukahvien jälkeen Kuokkavieraat -yhtye tanssitti juhlaansa kotimaisen iskelmän tahtiin.

Piispa vieraili Puijonsarven palvelukodissa

Kuopiossa on muodostunut perinteeksi piispan ja arkkipiispan yhteinen joulukuusien hakuretki Savon ammatti- ja aikuisopiston metsäalan opetustilalle Toivalaan. Tänä vuonna piispa Jari Jolkkonen halusi myös luovuttaa kuusen Puijonsarven palvelukotiin.

”Osoitetaan kaikki hyvää tahtoa toisillemme, niin joulun aikaan kuin muulloinkin”, toivoi Kuopion piispa Jari Jolkkonen lahjoittaessaan itse valitsemansa joulukuusen.

Puijonsarven palvelukodin asiakkaat ja henkilökunta olivat innoissaan piispan vierailusta ja nauttivat saamastaan huomionosoituksesta. Kuusen lisäksi piispa toi suklaata ja hedelmiä joulunpyhiksi. Kuusi pystytettiin yhteisvoimin palvelukodin johtaja Sinikka Paldaniuksen ja asiakas Tapio Leskisen avustamana. Vierailun lopuksi laulettiin yhdessä ”Maa on niin kaunis” ja asiakkaat Tuulikki ja Teemu lausuiivat kiitossanat. Lahjoitus toi koko palvelukodin väelle valtavasti iloa, valoa ja joulun tunnelmaa.

Kuvaaja: Timo Hartikainen

Judoharrastus vie Merjaa ympäri maailman

Särkiniemen palvelukodissa, Kuopiossa, asuva Merja Eskelinen harrastaa aktiivisesti judoa. Hän harjoittelee viikoittain judoseura Sakerassa. Merja on yksi suomen kokeneimmista ja menestyneimmistä Special Olympics -kilpailijoista.

Kilpailuihin ympäri maailmaa osallistunut Merja on saavuttanut mm. kultaa Dublinista (2003), hopeaa Ateenasta (2011), Huitisista (2008) ja Uddevallasta (2006) sekä pronssia Shanghaista (2007). Vuonna 2014 Merja osallistuu Vantaalla pidettäviin suomenmestaruuskisoihin sekä Belgian Antwerpenissä pidettäviin kansainvälisiin kisoihin.

– Tykkään todella paljon judosta. Se on minulle tärkeä ja erittäin monipuolinen harrastus, jonka kautta olen saanut paljon ystäviä ympäri maailman. Harjoittelen ahkerasti ja yritän menestyä edelleen, jotta pääsisin mukaan vuoden 2015 Special Olympics -kesämaailman kisoihin Los Angelesiin.

Säätiön kulttuuri- ja vapaa-ajan

Elämän makuista lyhytelokuvaa Etelä-Savon kulttuuriviikolla

Etelä-Savon kulttuuri- ja vapaa-ajan työryhmä järjesti palvelukotien asukkaille pajapäivät ja ”Kultainen Käpy” -elokuvajuhlan. Elokuvapaja toteutettiin Pihkapuiston toimintakeskuksen tiloissa, Mikkelin Lehmuskylässä, My Filmin yhteisöpedagogi Helinä Juurisen johdolla. Osallistujia tuli Anttolan ryhmäkodista sekä Oksakujan, Pihkapuiston, Saulinpuiston, Savisillan ja Lehtolan palvelukodeista. Kaikkiaan paikalla oli noin 20 henkilöä/päivä.

Kaikki lyhytelokuvat toteutettiin alusta loppuun ”omin voimin”. Elokuvista tulikin varsin riemastuttavia ja elämän makuista otoksia. Elokuvat esitettiin KuVa-ryhmän järjestämässä ”Kultainen Käpy” -elokuvajuhlissa lokakuussa 2013. Runsaat 130 elokuvan ystävää kokoontui Mikkelin vanhalle Sotkulle katsomaan 11 lyhytelokuvaa ja katkelma Miestenvuoro -elokuvasta, jossa esiintyy kaksi Anttolan ryhmäkodin asukasta.

Elokuvajuhlilla jokaisella oli mahdollisuus kokea ripaus glamouria – olipa sitten näyttelijä, kutsuvieras, ohjaaja tai johtaja. Kaikki näyttelijät palkittiin kultaisilla kävyillä. Osallistujilla oli mahdollisuus kuvauttaa itsensä punaisella matolla suurten elokuvajuhlien tyyliin.

Savon Vammaisasuntosäätiö palkitsee Vuoden Savas-teosta kuluneen vuoden aikana asiakkaiden hyvän elämän toteutumista, osallisuuden ja päämiehisyyden toteutumista erityisen hyvin omalla toiminnallaan vahvistaneen työntekijän tai työntekijäryhmän.

Vuoden 2013 Savas-teosta palkittiin

ohjaaja Susanna Neuvonen Oksakujan palvelukodista.

Neuvonen on ansiokkaalla ja innostavalla toiminnallaan kehittänyt asiakkaiden vapaa-ajan toimintaa. Hän järjesti säätiön Etelä-Savon alueen palvelukotien asukkaille monipuolisen virketoimintaviikon, jonka aikana hän ohjasi asiakkaita kädentaidoissa ja kauneudenhoidossa sekä järjesti asukkaille maalaisolympialaiset. Neuvonen organisoi ”Kultainen Käpy” -elokuvajuhlan ja on toteuttanut voimaannuttavan valokuvauksen menetelmin useita projekteja arkityössään.

työryhmien toimintaa

Elämyksellisen Kulttuuriviikon ohjelmassa monenlaista mukavaa

Kuopion ja Varkauden alueen kulttuuri- ja vapaa-ajan työryhmä järjesti kesäkuussa elämyksellisen Kulttuuriviikon jo toista kertaa. Viikon aikana pidettyjen pajapäivien ohjelmassa oli mm. laulujukebox, sinfoniakonsertti, vuorovaikutuksen ja itseilmaisun ryhmätyöskentelyä, afrotanssin kurssi, kilpatanssijoiden esitys, tanssiaiset, vossikka- ja katujuna-ajelua, puhallustikkakiset ja maaseutupäivä. Asukkaat saivast osallistua paja-päiviin oman mielenkiintonsa mukaan. Kulttuuriviikko huipentui Kuopiossa pidettyyn festarijuhlaan, jossa esiintyi jyvaskyläläinen ILO-bändi.

KuVa-ryhmä pisti pystyyn Yhden päivän taidenäyttelyn Kuopion torilla elokuussa järjestetyssä Olonkorjuu-tapahtumassa. Näyttelyssä esillä oli Kulttuuriviikon valokuva-, maalaus- ja tilataidetta. Lisäksi ohjelmassa oli musiikkia ja tarinatuokio.

Vuoden varrella palvelukodit ovat kukin vuorollaan järjestäneet yhteisiä tapahtumia kuten talviriehan, keilakisat, syksyretken, adventtijuhan ja pelipäiviä nuorisotalolla.

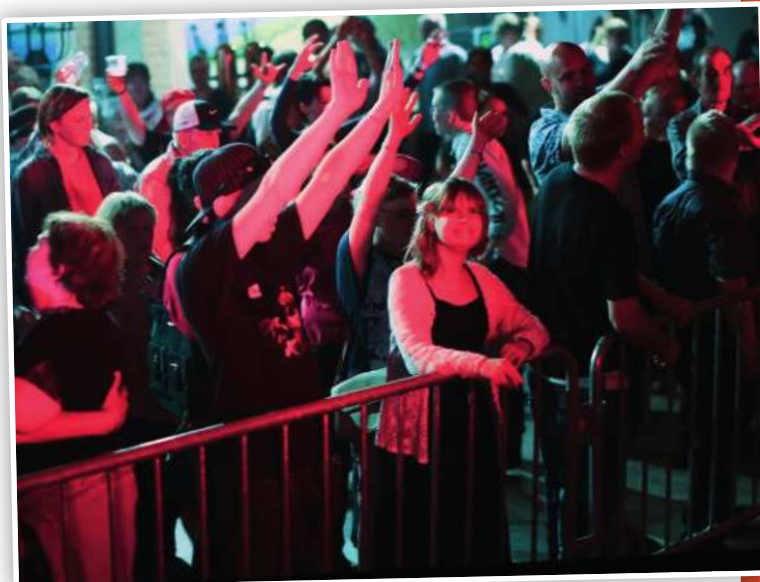

Kehitysvammaisille ja autismin kirjon henkilöille suunnattu Savas Rock Iisalmissa

Savas Rock (K-18) on ainutlaatuinen tapahtuma Ylä-Savossa.

Savas Rockin tarkoituksena on mahdollistaa oikea festarikokemus erityisryhmille, joilla on vaikeuksia osallistua valtaväestölle suunnattuihin tapahtumiin. Järjestelyissä kiinnitetään huomiota esteettömään liikkumiseen ja erilaisiin kommunikaatiokeinoihin sekä tilojen strukturointiin. Tapahtuman järjestäjää Savon Vammaisasuntosäätiön Iisalmen alueen kulttuuri- ja vapaa-ajan työryhmä.

Vuosina 2009, 2011 ja 2013 järjestetty tapahtuma on saanut valtavan suosion ja joka kerta noin 300 festarikävijää. Osallistujia tapahtumaan saapuu niin Iisalmen alueelta kuin ympäri koko Suomea. Toukokuussa 2013 Savas Rockissa esiintyi paikallinen Rutakko Allstars, pyhäjärveläinen Kuvionuottiorkesteri Sankarit sekä Timo Rautiainen ja Neljäs Sektori.

PAIVELUKODIT JA TOIMINTAKESKUKSET

IISALMI

Kirkonsalmen palvelukoti

Pappilantie 6
74120 IISALMI
puh. 017 266 3260
e-mail: kirkonsalmi@savas.fi

Kirkonsalmen autismiyksikkö ja toimintakeskus

Pappilantie 8
74120 IISALMI
puh. 017 266 3261
e-mail: kirkonsalmiaut@savas.fi

Marjahaan palvelukoti

Marjahaankiarto 69
74130 IISALMI
puh. 017 266 3265
e-mail: marjahaka@savas.fi

Sorsapuiston palvelukoti

Tiirankatu 8
74120 IISALMI
puh. 017 266 3263
e-mail: sorsapuisto@savas.fi

KERIMÄKI

Lemmenmäen palvelukoti

Lemmenmäentie 5 A
58200 KERIMÄKI
puh. 040 728 4301
e-mail: lemменmaki@savas.fi

KIURUVESI

Kallion palvelukoti

Kallionkuja 2
74700 KIURUVESI
puh. 017 758 130
e-mail: kallio@savas.fi

KUOPIO

Louhumäen palvelukoti

Kuoppamäentie 1
70820 KUOPIO
puh. 017 266 3230
e-mail: louhumakipk@savas.fi

Louhumäen toimintakeskus

Kuoppamäentie 1
70820 KUOPIO
puh. 017 266 3232
e-mail: louhumakitk@savas.fi

Puijonsarven palvelukoti

Puijonsarventie 34
70260 KUOPIO
puh. 017 266 3220
e-mail: puijonsarvi@savas.fi

Savolanniemen palvelukoti

Auringonkierto 6
70820 KUOPIO
puh. 017 266 3234
e-mail: savolanniemi@savas.fi

Särkiniemen palvelukoti

Sammallahdentie 24
70700 KUOPIO
puh. 017 266 3225
e-mail: sarkiniemiipk@savas.fi

Särkiniemen toimintakeskus

Sammallahdentie 24
70700 KUOPIO
puh. 017 266 3227
e-mail: sarkiniemitk@savas.fi

MIKKELI

Anttolan ryhmäkoti

Taipaleentie 21
52100 ANTOLA
puh. 015 321 8890
e-mail: anttolark@savas.fi

Katajamäen toimintakeskus

Juvantie 12
50170 MIKKELI
puh. 015 321 8860
e-mail: katajamaki@savas.fi

Oksakujan palvelukoti

Oksakuja 1
50120 MIKKELI
puh. 015 321 8850
puh. 015 321 8852
e-mail: oksakuja@savas.fi

Pihkapuiston palvelukoti

Oksakuja 2
50120 MIKKELI
puh. 015 321 8830
e-mail: pihkapuistopk@savas.fi

Pihkapuiston toimintakeskus

Oksakuja 2
50120 MIKKELI
puh. 015 321 8840
e-mail: pihkapuistotk@savas.fi

Saulinpuiston palvelukoti

Maahisentaival 7
50970 MIKKELI
puh. 015 321 8820
e-mail: saulinpuisto@savas.fi

Savisillan palvelukoti

Maahisentaival 9
50970 MIKKELI
puh. 015 321 8810
e-mail: savisilta@savas.fi

MÄNTYHARJU

Lehtolan palvelukoti

Sahalahdentie 18-20
52700 MÄNTYHARJU
puh. 015 321 8870
e-mail: lehtola@savas.fi

PIEKSÄMÄKI

Rahkapuiston palvelukoti ja toimintakeskus

Sivukatu 2
76120 PIEKSÄMÄKI
puh. 015 321 8880
e-mail: rahkapuisto@savas.fi

VARKAUS

Kuparisepän palvelukoti

Kuparisepänkatu 2
78870 VARKAUS
puh. 017 266 3240
e-mail: kupariseppa@savas.fi

Tapionkoti (Mielenterveys-

kuntoutujien palvelukoti)
Tapionkatu 3
78850 Varkaus
puh. 017 266 3250
e-mail: tapionkoti@savas.fi

TUKIASUNTOJEN HANKINTA

Yhteydenotot

Jouko Hämäläinen
puh. 040 076 2010
e-mail: jouko.hamalainen@savas.fi

KEHITTÄMIS- YKSIKKÖ JA PROJEKTIT

KEHITTÄMISYKSIKKÖ

Vuorikatu 26 A, 2. krs
70100 KUOPIO
puh. 040 509 3514

TUETUSTI

PÄÄTÖKSENTEKOON -PROJEKTI 2011-2014

PL 129
74101 IISALMI
puh. 044 358 7415

TYÖELÄMÄN PÄÄMIES -PROJEKTI 2011-2015

Lampolahdentie 2-4
76100 PIEKSÄMÄKI
puh. 044 745 9900

TEPA-PROJEKTI 2012-2016

Vuorikatu 26 A, 2. krs
70100 KUOPIO
puh. 044 036 3507

Savon Vammaisasuntosäätiö

Vuorikatu 26 A, 2. krs
70100 Kuopio
puh. 017 266 3200

www.savas.fi

